

İNTERAKTİF

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

TEMEL BİLGİLER

ALİŞTIRMALAR

AÇIK UÇLU SORULAR

KAVRAMA TESTLERİ

Hedefine Paraf At

VIDEO
ÇÖZÜM

MOBİL
KÜTÜPHANE

AKILLI
TAHTA

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR 9

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı	9
Kavrama Testi - 1.....	17
Mavi Gözlü Çocuk: Mustafa	19
Kavrama Testi - 2.....	23
Buhranlar Büyük Kahramanlar Doğurur	25
Kavrama Testi - 3.....	27
Adım Adım Liderliğe	29
Kavrama Testi - 4.....	35
Ünite Testi - 1.....	37
Ünite Testi - 2.....	39

2. ÜNİTE: MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR 41

I. Dünya Savaşı'na Yol Açan Gelişmeler	41
Kavrama Testi - 1.....	43
Osmanlı Devleti'nin Son Savaşı: I. Dünya Savaşı	45
Kavrama Testi - 2.....	51
İşgal Yıllarında Anadolu.....	53
Kavrama Testi - 3.....	57
Cemiyetler ve Kuvâ-yı Millîye	59
Kavrama Testi - 4.....	67
Ortak Yazılı Testi - 1.....	69
İstiklal Yolculuğu	71
Kavrama Testi - 5.....	79
Mebusan Meclisinin Toplanması ve Misak-ı Millî'nin Kabulü	81
Kavrama Testi - 6.....	85
Büyük Millet Meclisine Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar	87
Kavrama Testi - 7.....	89
Geçersiz Bir Antlaşma: Sevr Antlaşması.....	91
Kavrama Testi - 8.....	93
Ünite Testi - 1.....	95
Ünite Testi - 2.....	97
Ünite Testi - 3.....	99

İÇİNDEKİLER

3. ÜNİTE: MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!.....101

Doğu ve Güney Cepheleri.....	101
Kavrama Testi - 1.....	105
Batı Cephesi.....	107
Kavrama Testi - 2.....	115
Maarif Kongresi.....	117
Kavrama Testi - 3.....	119
Millî Mücadele, Millî Seferberlik: Tekalif-i Milliye.....	121
Kavrama Testi - 4.....	123
Direnışten Diriliş: Sakarya'dan Büyük Taarruz'a.....	125
Kavrama Testi - 5.....	129
Ortak Yazılı Testi - 2.....	131
Türkiye'nin Tapu Senedi: Lozan Antlaşması.....	133
Kavrama Testi - 6.....	137
Sanat ve Edebiyat Eserlerinde Millî Mücadele.....	139
Kavrama Testi - 7.....	141
Ünite Testi - 1.....	143
Ünite Testi - 2.....	145
CEVAP ANAHTARI.....	147

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı

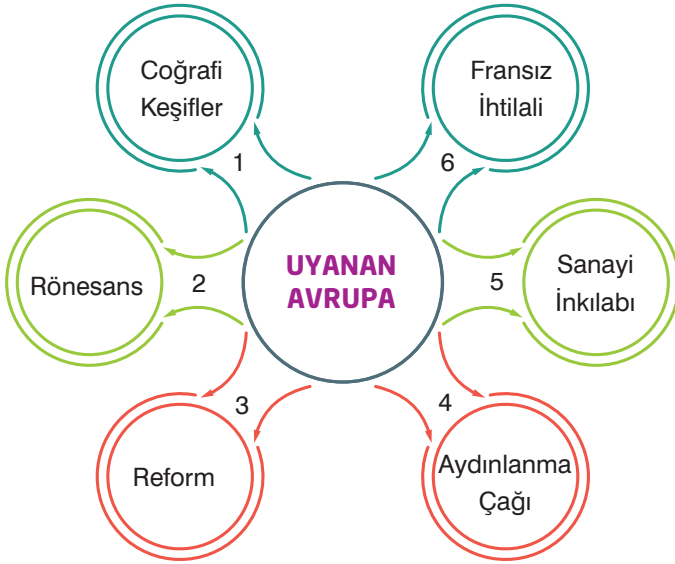
Kazanımlar

8.1.1. Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.

Uyanan Avrupa

BİLGİ

Orta Çağ'da Avrupa'da Kilise söylemlerinin sorgulanmadan doğru kabul edildiği bir düşünce sistemi vardı. Bu düşünce tarzına skolastik düşünce adı verilir. Skolastik düşünce yüzünden Avrupa'da özgür düşünce ve bilim gelişmemişti. Ancak XV. yüzyıldan itibaren Avrupa'da yaşanan gelişmeler sonucunda Avrupa güçlenmeye başladı.

ÖRNEK • 1

Orta Çağ'da Katolik Kilisesinin baskısı altında kalan Avrupa'da özgür düşünce ve bilim gelişmemişti. Kilise, hem siyasi hem ekonomik hem de bilimsel faaliyetleri kendi kontrolünde tutuyordu. Kilise söylemlerinin sorgulanmadan doğru kabul edildiği bu düşünce sistemine skolastik düşünce adı verilmiştir.

Buna göre, skolastik düşüncenin Avrupa'da aşağıdakilerden hangisine engel olduğu söylenemez?

- A) Bilimsel çalışmalara B) Savaşlara
C) Serbest düşünceye D) Aklın kullanılmasına

Gelişme	Avrupa'ya Sağladığı Katkılar
Coğrafi Keşifler	Keşifler sonucu Avrupalı devletler Amerika'yı ve Hint Deniz Yolu'nu keşfettiler. Keşfedilen yerlerdeki kaynakları (altın, gümüş vb.) kendi ülkelerine taşıyarak zenginleştirdiler.
Rönesans	Keşifler sonucunda zenginleşen Avrupa'da bilim, sanat ve edebiyat alanında gelişmeler yaşandı. Özgür düşünce ortaya çıktı. Deney ve gözleme önem verilmeye başlandı.
Reform	Özgür düşüncenin etkisiyle Katolik Kilisesi toplum üzerindeki denetimini kaybetmeye başladı. Düşüncenin önündeki dinî engeller ortadan kalktı.

NOT

Coğrafi Keşifler, Rönesans ve Reform'un sonucunda Kilise söylemlerinin yanlış olduğu anlaşılmıştır. Böylece kilise ve din adamlarına duyulan güven azalmıştır.

Gelişme	Avrupa'ya Sağladığı Katkılar
Aydınlanma Çağı	Bu dönemde her konuda akla öncelik verildi. Bilimsel çalışmalar hızlandı. Bilim, siyaset, edebiyat, sanat vb. alanlarda önemli eserler yazıldı.
Sanayi İnkılabı	Aydınlanma Çağı'daki bilimsel ve teknolojik gelişmeler sonucunda Avrupa'da Sanayi İnkılabı meydana geldi. Sanayi İnkılabı ile küçük üretim atölyelerinin yerini büyük fabrikalar, kas gücünün yerini makine gücü aldı. Makineler sayesinde üretim hızla arttı. Üretimin artmasıyla ham madde ve pazar ihtiyacı ortaya çıktı. Bu durum sömürgecilik yarışına ve I. Dünya Savaşı'na neden oldu.
Fransız İhtilali	Krallık rejiminin baskısı sonucunda Fransa'da ihtilal çıktı. Fransız İhtilali sonucunda eşitlik, adalet, hürriyet, mülkiyet gibi kavramlar önem kazandı. Milliyetçilik düşüncesi yaygınlaştı. Her türlü egemenliğin millete ait olduğu benimsendi.

ÖRNEK • 2

XV. yüzyılda Avrupa'da yaşanan gelişmelerden biri de Coğrafi Keşifler oldu. Coğrafi Keşifler sonucu okyanuslara açılan Avrupalı devletler hem Amerika kıtasını keşfettiler hem de doğunun zenginlik kaynağı olarak bilinen Hindistan'a denizden ulaştılar. Keşfedilen bu bölgelerdeki kaynakları kendi ülkelerine taşıyarak zenginleştirdiler.

Buna göre, Coğrafi Keşiflerin Avrupa'da aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Ekonomik kalkınmanın sağlanmasına
- B) Demokratik yönetimlerin kurulmasına
- C) Krallık yönetimlerinin zayıflamasına
- D) Ham madde ve pazara duyulan ihtiyacın artmasına

ÖRNEK • 3

Fransız İhtilali ile her milletin kendi bağımsız devletini kurma hakkına sahip olduğunun vurgulanması, milliyetçilik fikrinin yayılmasını sağladı.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisini olumsuz yönde etkilemiştir?

- A) Bilimsel çalışmaları
- B) Teknolojik gelişmeleri
- C) Çok uluslu imparatorlukları
- D) Ulus devletlerin kurulmasını

ÖRNEK • 4

Reform'un sonucunda Avrupa'da;

- * Katolik Kilisesi kendini yenilemek zorunda kaldı.
- * Kilisenin ve din adamlarının toplum üzerindeki baskıları ortadan kalktı.
- * Katolik Kilisesinin ilmî alandaki etkisi sona erdi. Eğitim kilisenin elinden alındı. Laik düşünce anlayışı doğdu.

Buna göre, Reform'un sonucunda Avrupa'da aşağıdakilerden hangisinin güç kazandığı söylenemez?

- A) Laik eğitim sisteminin
- B) Özgür düşüncenin
- C) Din ve vicdan hürriyetinin
- D) Katolik Kilisesinin

UYARI

Coğrafi Keşifler sonucunda Avrupa → **ekonomik** alanda güçlendi.

Rönesans sonucunda Avrupa → **kültür, sanat, edebiyat ve bilimsel** alanda ilerlemeye başladı.

Reform sonucunda dinî engellerin ortadan kalkmasıyla Avrupa'da → **bilimsel çalışmaların** önü açıldı.

Aydınlanma Çağı'nda Avrupa → **bilimsel ve teknolojik** alanda güçlendi.

Sanayi İnkılabı sonucunda Avrupa → **ekonomik** alanda güçlendi.

Fransız İhtilali sonucunda Avrupa → **demokratik** alanda güçlendi.

ALİŞTİRMA • 1

Aşağıdaki tabloda verilen sonuçların ait olduğu gelişmeyi karşısındaki kutulara yazınız.

	Sonuç	Gelişme
1	Avrupa'da düşüncenin önündeki dinî engeller ortadan kaldırıldı.	
2	Keşfedilen yerlerin zenginlik kaynakları Avrupa'ya taşındı.	
3	Her konuda aklın kullanılmasına önem verilen bir dönem başladı.	
4	Kas gücüne dayalı üretimden makine gücüne dayalı üretime geçildi.	
5	Monarşik yönetimler yıkılmaya, demokratik yönetimler güçlenmeye başladı.	
6	Skolastik düşünce yıkıldı. Deney ve gözleme dayanan pozitif düşünce ortaya çıktı.	

ALİŞTİRMA • 2

Aşağıdaki cümlelerde verilen boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

- hareketleri sonucunda Katolik Kilisesi kendisini düzeltmek, siyasi ve ilmî alanlardan elini çekmek zorunda kaldı.
- Avrupalı devletler arasında başlayan yarışı ham madde ve pazar rekabetini artırdı.
- sonucunda 1789'da "Fransız İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi" yayımlandı.
- sonucunda Avrupalılar, Hint Deniz Yolu'nu keşfederek doğrudan Hindistan'a ulaşmayı başardılar.
- ile skolastik düşünce yıkıldı, yerini deney ve gözlem aldı. Reform'un başlamasına ortam hazırlandı.

ALİŞTİRMA • 3

Aşağıda verilen görsel ve bilgilerin ait oldukları gelişmeleri karşılarındaki kutulara yazınız.

- 1 Avrupalılar yeni yerler keşfettiler.

- 2 Avrupa'da fabrikalar kuruldu.

- 3 Milliyetçilik düşüncesi yayıldı.

Sarsılan Osmanlı

BİLGİ

Osmanlı Devleti 17. yüzyıldan itibaren askerî, siyasi ve ekonomik gücünü kaybetmeye başladı. Kötü gidişatı durdurmak için yapılan ıslahatlar da çeşitli nedenlerle başarılı olamadı. Yapılan savaşlar yenilgiyle sonuçlandı ve toprak kayıpları arttı. Her alanda sorunlar gittikçe büyüdü.

Coğrafi Keşifler Osmanlı Devleti'ni Nasıl Etkiledi?

Avrupalılar Coğrafi Keşiflerle Hint Deniz Yolu'nu keşfederek doğrudan Hindistan'a ulaştılar. Bunun sonucunda;

- * Ticaret gemileri Akdeniz'den ayrılıp Atlas Okyanusu'na doğru kaydı.
- * Osmanlı Devleti'nin kontrolündeki İpek ve Baharat Yolları önemini kaybetti.
- * Akdeniz ticareti canlılığını yitirdi.
- * Osmanlı Devleti'nin gümrük gelirleri büyük ölçüde azaldı.

NOT

Osmanlı yöneticileri, Akdeniz ticaretini canlandırmak amacıyla Fransızlara bazı ayrıcalıklar tanımıştır. Bu ayrıcalıklara **kapitülasyon** adı verilmiştir. Bu ayrıcalıklar daha sonra başka Avrupalı ülkelere de tanınmıştır.

ÖRNEK • 5

Coğrafi Keşifler ile birlikte;

- * Osmanlı'nın hâkim olduğu İpek ve Baharat yolları eski önemini kaybetti.
- * Ticaret gemileri Akdeniz limanlarından ayrılarak Atlas Okyanusu limanlarına doğru kaydı.

Buna göre, Coğrafi Keşiflerin aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- Akdeniz ticaretinin canlılığını yitirmesine
- Osmanlı Devleti'nin gümrük gelirlerinin azalmasına
- Atlas Okyanusu kıyısındaki limanların önem kazanmasına
- Avrupalıların ekonomik alanda Osmanlı Devleti'ne olan bağımlılıklarının artmasına

Reform Osmanlı Devleti'ni Nasıl Etkiledi?

Reform hareketleri sonucunda Avrupa siyasi yönden bölündü. Böylece;

- Osmanlıların, Avrupa'da ilerlemesi kolaylaştı.
- Osmanlılar, Protestanları destekleyerek kendisine karşı yeni bir Haçlı birliği kurulmasını engelledi.

NOT

Osmanlı ülkesinde yaşayan gayrimüslimler Avrupa'daki Reform'dan etkilenmediler. Çünkü Osmanlı Devleti gayrimüslimlere serbestçe kültürlerini yaşamanın yanında din ve inanç özgürlüğü de tanıdı.

Rönesans ve Aydınlanma Çağı Osmanlı Devleti'ni Nasıl Etkiledi?

- Rönesans sonucunda Avrupa'da skolastik düşünce yıkıldı. Özgür düşünce ortaya çıktı. Aydınlanma Çağı'nda her konuda akla öncelik tanındı. Bilim ve teknoloji hızla gelişmeye başladı.
- Osmanlı Devleti Avrupa'daki gelişmeleri takip edemedi. Bilim, teknoloji, eğitim, yönetim, askerî ve ekonomik alanlarda Avrupa'nın gerisinde kaldı.

ALİŞTİRMA • 4

Aşağıdaki tabloda verilen sonuçların hangi gelişmeyle ilgili olduğunu işaretleyiniz.

	Sonuçlar	Coğrafi Keşifler	Reform
1	Osmanlı Devleti'nin gümrük gelirleri azaldı.		
2	Osmanlı Devleti'nin, Avrupa'daki ilerleyişi kolaylaştı.		
3	Akdeniz ticareti canlılığını kaybetti.		
4	Osmanlı Devleti, Akdeniz ticaretini canlandırmak için bazı devletlere kapitülasyonlar verdi.		
5	Avrupa dinî ve siyasi açıdan bölündü.		

Sanayi İnkılabı Osmanlı Devleti'ni Nasıl Etkiledi?

Sanayi İnkılabı ile Avrupa'da makine gücüne dayalı üretim tarzına geçildi. Fabrikalar kurulmaya başlandı. Sanayileşen ülkeler ham maddeye ihtiyaç duydular ve ürettikleri malları satabilecekleri yeni pazar arayışına girdiler. Bunun sonucunda,

Sanayileşen Avrupalı devletler ürettikleri ürünleri kapitülasyonlar sayesinde Osmanlı ülkesine kolaylıkla ihraç ettiler.

Osmanlı toprakları uluslararası ortak pazara dönüştü.

Osmanlı pazarları Avrupa'dan gelen ucuz ürünlerle doldu.

İnsanlar, ucuz ithal malları satın almaya başlayınca malını satamayan yerli esnaf üretim yapamaz hâle geldi.

Osmanlı sanayisi yavaş yavaş çöktü.

Devlet bütçesi sürekli açık vermeye başladı. Ekonomi iyice bozuldu.

19. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alınarak giderler karşılanmaya çalışıldı.

Alınan borçlar amacına uygun kullanılamadı ve büyük oranda israf edildi.

Devlet, aldığı borçların faizini dahi ödeyemez hâle gelerek iflas etti.

Alacaklı devletler bir araya gelerek Düyûn-u Umûmiye adında uluslararası bir teşkilat kurdular.

Düyûn-u Umûmiye Teşkilatı, Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koyup borçlarını tahsil etmeye çalıştı.

Osmanlı Devleti, ekonomik bağımsızlığını kaybetti.

NOT

Sanayi İnkılabı sonucunda Osmanlı Devleti Avrupalı devletlerin ham madde ve pazar ihtiyacını karşıladığı bir devlet hâline geldi.

AÇIK UÇLU • 1

Sanayi İnkılabı sonucunda Avrupalı devletler ürettikleri ürünleri kapitülasyonlar sayesinde Osmanlı ülkesine pazarladılar. Osmanlı pazarları Avrupa'dan gelen ucuz ürünlerle doldu. İnsanlar, ucuz ithal mallara yönelince malını satamayan yerli esnaf üretimini durdurdu.

Buna göre Sanayi İnkılabı, Osmanlı Devleti'ni hangi alanda olumsuz etkilemiştir? Yazınız.

ÖRNEK • 6

Osmanlı Devleti dış borçlarını ödeyemeyince alacaklı devletler bir araya gelerek Düyûn-u Umûmiye adında uluslararası bir teşkilat kurdular (1881). Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koyan bu teşkilat, vergileri topluyor ve alacaklı devletler arasında paylaşıyordu.

Buna göre, Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Vergi gelirleri artmıştır.
- B) Milliyetçilik isyanları başlamıştır.
- C) Ekonomik bağımsızlığı zedelenmiştir.
- D) Demokrasi yolunda adımlar atılmıştır.

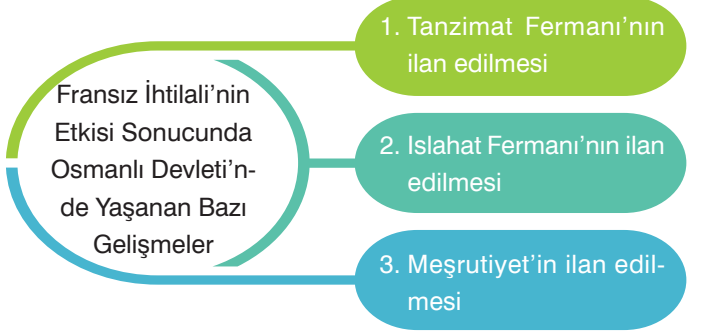
AÇIK UÇLU • 2

Aşağıda verilen kavramları açıklayınız.

1. Kapitülasyon:
2. Sanayi İnkılabı:
3. Düyûn-u Umumiye Teşkilatı:
4. Sömürgecilik:

Fransız İhtilali Osmanlı Devleti'ni Nasıl Etkiledi?

Olumlu Yöndeki Etkileri	Olumsuz Yöndeki Etkileri
Osmanlı Devleti'nde anayasacılık ve demokratikleşme yolunda adımlar atılmasını sağladı.	Milliyetçilik fikri sonucunda Osmanlı topraklarında yaşayan azınlıklar isyan ettiler. Bu durum devletin parçalanmasına neden oldu.

Tanzimat Fermanı'nın (1839) Bazı Maddeleri

- Müslüman ve Hristiyan bütün Osmanlı vatandaşlarının can, mal, ırz ve namus güvenliği sağlanacak.
- Kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak, öldürülmeyecek, mahkemeler herkese açık olacak ve yasalar eşit olarak uygulanacak.
- Vergiler herkesin kazancına göre göre toplanacak. Askerlik, ocak şeklinden vatandaşlık görevi hâline getirilecek ve belli esaslara bağlanacak.
- Müsadere usulü kalkacak. Herkes malı ve mülkünü sahibi olacak, dilerse alıp-satabilecek ve evladına miras bırakabilecek.

Islahat Fermanı'nın (1856) Bazı Maddeleri

- Yabancı uyruklular vergisini vermek koşuluyla mal mülk edinebilecek.
- Gayrimüslimlere, din ve vicdan özgürlüğü sağlanacak, onlara ait kilise, okul, patrikhane ve hastane gibi binalar tamir edilecek.
- Gayrimüslimler devlet memurluklarına, askerî hizmetlere ve okullara alınacak.
- Mahkemeler açık yapılacak ve kanunlar herkese eşit uygulanacak.

NOT

Tanzimat ve Islahat Fermanlarının ilan edilmesinde azınlıkların devlete olan bağlılığını artırılması ve devletin dağılmaktan kurtarılması düşüncesi etkili olmuştur.

ÖRNEK • 7

Fransız İhtilali Osmanlı Devleti'ni olumlu ve olumsuz yönde etkileyen bir gelişmedir.

Aşağıdakilerden hangisi Fransız İhtilali'nin Osmanlı Devleti'ne olumlu etkilerinden biri değildir?

- A) Meşrutiyet'in ilan edilmesi
- B) Islahat Fermanı'nın ilan edilmesi
- C) Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesi
- D) Ülkede yaşayan azınlıkların isyan etmesi

ÖRNEK • 8

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Tanzimat ve Islahat Fermanları ilan edilerek vatandaşların hak ve özgürlükleri yasalarla güvence altına alınmıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Halkın yönetime katılmaya başladığı
- B) Hukuk alanında çalışmaların yapıldığı
- C) Kanun üstünlüğü ilkesinin kabul edildiği
- D) Yurttaşların haklarının yasalarla güvence altına alındığı

ÖRNEK • 9

Bazı aydınlar dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın bütün milletleri kapsayacak bir üst kimlik oluşturmaya çalıştılar. Osmanlılık adı verilen bu düşüncenin temelinde gayrimüslimleri devlete bağlı tutma fikri yatıyordu. Bu fikir Jön-Türkler ve İttihatçılar tarafından da desteklendi. Osmanlılık fikrinin etkisi ile Tanzimat ve Islahat Fermanları ilan edildi.

Bu metinden yararlanarak Osmanlılık ile ilgili aşağıdaki sorulardan hangisine cevap verilemez?

- A) Bu fikrin amacı nedir?
- B) Bu fikir kimler tarafından desteklenmiştir?
- C) Bu fikrin başarısız olmasının nedenleri nelerdir?
- D) Bu fikir doğrultusunda yapılan çalışmalar nelerdir?

Genç Osmanlılar ve I. Meşrutiyet'in İlanı (1876)

Azınlık isyanları devam ederken XIX. yüzyılın ortalarına doğru Osmanlı Devleti'nde aydın bir grup ortaya çıktı. Bu grup Genç Osmanlılar (Jön Türkler) adıyla örgütlendi. Bu aydınlar Osmanlı Devleti'nde meşrutiyet yönetimine geçilmesi hâlinde ülkedeki isyanların sona ereceğine inanıyordu. Genç Osmanlılar meşrutiyet sistemine geçme sözü aldıkları II. Abdülhamit'i padişah yaptılar. II. Abdülhamit verdiği sözü tuttu ve meşrutiyet yönetimine geçilmesini sağladı.

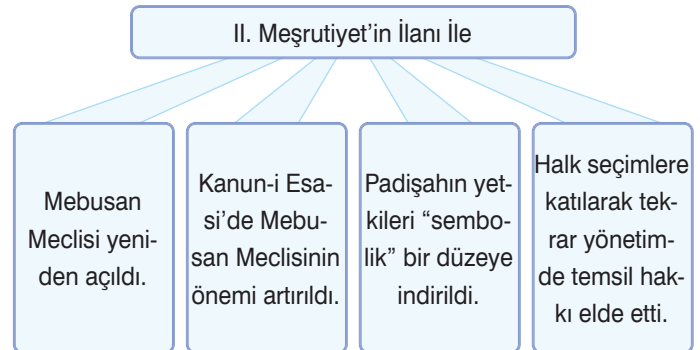

NOT

1877-1818 yılındaki Osmanlı-Rus Savaşı'nı (93 Harbi) fırsat bilen Meclisteki azınlık milletvekilleri yıkıcı faaliyetlerini artırdılar. Bunun üzerine Padişah II. Abdülhamit, Anayasa'nın kendisine verdiği yetkiyi kullanarak Meclisi kapattı (1878).

İttihat ve Terakki Cemiyeti ve II. Meşrutiyet'in İlanı (1908)

Jön Türkler'in fikirlerinden etkilenen bazı aydınlar, İttihat ve Terakki Cemiyetini kurdular (1889). İttihatçıların amacı, Meclisin yeniden açılmasını ve meşrutiyet yönetiminin fiilen uygulanmasını sağlamaktır. İttihatçılar daha ziyade ordu içerisinde teşkilatlandılar. Zamanla güçlendiler. Padişah'a yaptıkları baskılar sonucunda II. Abdülhamit, meşrutiyeti yeniden ilan etti.

ALİŞTİRMA • 5

Aşağıdaki tabloda verilen sonuçların hangi gelişmeyle ilgili olduğunu işaretleyiniz. (Bir sonuçla ilgili iki işaretleme yapabilirsiniz.)

	Sonuçlar	I. Meşrutiyet	II. Meşrutiyet
1	1908 yılında ilan edilmiştir.		
2	Meclisin yetkileri artırılmıştır.		
3	Padişaha geniş yetkiler tanınmıştır.		
4	II. Abdülhamit Dönemi'nde ilan edilmiştir.		
5	93 Harbi sona ermesinde etkili olmuştur.		
6	Padişahın yetkileri kısıtlanmış, sembolik hâle getirilmiştir.		
7	İttihatçıların padişaha yaptığı baskılar sonunda ilan edilmiştir.		
8	Jön Türklerin çalışmalarına sonunda ilan edilmiştir.		

ÖRNEK • 10

II. Abdülhamit, 1908 yılına kadar devleti mutlakiyetle yönetti. İttihat ve Terakki Cemiyetinin meşrutiyeti yeniden getirmek için yürüttüğü mücadele sonucunda II. Abdülhamit, 23 Temmuz 1908'de meşrutiyeti yeniden ilan etti. Böylece II. Meşrutiyet Dönemi başladı. Anayasada önemli değişiklikler yapıldı, padişahın yetkileri sınırlandırıldı ve meclisin yetkileri artırıldı. Ayrıca ilk kez siyasi partilerin kurulması sağlandı.

Buna göre, II. Meşrutiyet'in ilanının aşağıdakilerden hangisine zemin hazırladığı söylenemez?

- A) Meclisin öneminin artmasına
- B) Padişahın gücünün artmasına
- C) Osmanlı yönetim sisteminin değişmesine
- D) Farklı görüşlerin temsil hakkı elde etmesine

Osmanlı Devleti'ni Dağılmaktan Kurtarma Çabaları:
Fikir Akımları

19. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti dağılma sürecine girdi. Bunun üzerine Osmanlı aydınları ve devlet adamları devletin parçalanıp dağılmasını önlemek için bazı fikir akımları ileri sürdüler.

Osmanlıcılık	
Amaçları	- Osmanlı ülkesinde yaşayanları, hangi din veya milletten olursa olsun kaynaştırarak bir Osmanlı milleti oluşturmak - Meşrutiyet yönetimine geçilmesini sağlamak - Halkın tamamını yönetime katıp Osmanlı vatandaşlığı olma bilincini yerleştirmek
Yapılan Çalışmalar	- Tanzimat ve Islahat Fermanları ilan edildi. - Kanun-i Esasi kabul edilerek Meşrutiyet yönetimine geçildi.
Temsilcileri	Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa
Sonuç	Azınlıkların Osmanlı Devleti'nden ayrılmasıyla başarısız oldu. Balkan Savaşları sonunda önemi kaybetti.

İslamcılık (Ümmetçilik)	
Amaçları	- Müslüman milletler arasındaki iş birliğini geliştirmek - Müslüman milletleri Osmanlı halifesi etrafında birleştirmek - İslami kuralların devlet hayatına tam anlamıyla hâkim olmasını sağlamak
Yapılan Çalışmalar	I. Dünya Savaşı sırasında Müslüman toplumların desteğini sağlamak için cihat ilan edildi.
Temsilcileri	Sait Halim Paşa, Mehmet Akif Ersoy ve Padişah II. Abdülhamit
Sonuç	I. Dünya Savaşı yıllarında bazı Arap liderlerinin Osmanlı Devleti'ne isyan etmesiyle başarısız oldu.

ÖRNEK • 11

Osmanlılık fikrini benimseyen aydınlar, devleti yıkılmaktan kurtarmak için haklar bakımından herkesin eşit olmasını ve meşrutiyet yönetimine geçilmesini istiyorlardı. Gayrimüslimlerin de yönetim de temsil edilmesini savunuyorlardı. Böylece Osmanlı vatandaşı olma bilincini yerleştirmeyi amaçlıyorlardı.

Buna göre, Osmanlılık fikrini benimseyen aydınların aşağıdakilerden hangisini savunduğu söylenemez?

- A) Eşit haklara sahip bir toplum
- B) İnanç birliğine dayalı bir toplum
- C) Yönetimde söz hakkına sahip bir toplum
- D) Ayrıcalıksız ve birbiriyle kaynaşmış toplum

AÇIK UÇLU • 3

Aşağıdaki tabloda verilen amaçların ait olduğu fikir akımlarını yazınız.

	Amaç	Fikir akımı
1	Müslümanlar arasında birliği sağlamak	
2	Halkın yönetime katılmasını sağlamak	
3	Müslümanları Osmanlı halifesi etrafında birleştirmek	
4	Meşrutiyet yönetimine geçilmesini sağlamak	

ÖRNEK • 12

İslamcılık fikir akımının temsilcileri Müslümanların Osmanlı halifesinin etrafında toplanmasını savunuyorlardı.

Buna göre, İslamcılık fikir akımı aşağıdaki kavramlardan hangisine dayanmaktadır?

- A) Milliyetçilik fikri
- B) İnanç birliği
- C) Çağdaşlaşma
- D) Hukukun üstünlüğü

Türkçülük (Turancılık)

Amaçları	* Türkler arasındaki iş birliğini güçlendirmek * Türklere millî bilinç kazandırmak
Yapılan Çalışmalar	I. Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi'nin açılmasında etkili oldu. Cephedeki amaçlardan biri Orta Asya'daki Türklerle birleşmekti.
Temsilcileri	Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Gaspıralı İsmail ve Mehmet Emin Yurdakul
Sonuç	Azınlıkların Osmanlı'dan ayrılmasıyla bu fikir daha da güçlendi. Türkçülük fikri, devletin parçalanmasını önleyemese de Millî Mücadele'nin kazanılmasında etkili oldu.

Batıcılık

Amaçları	Batı'nın bilim ve tekniğini örnek alarak devleti modernleştirmek
Temsilcileri	Abdullah Cevdet ve Tevfik Fikret
Sonuç	Atatürk Dönemi'nde inkılapların yapılmasında etkili oldu.

AÇIK UÇLU • 4

Aşağıda verilen kişilerin savundukları fikir akımlarını karşılarındaki kutulara yazınız.

Mehmet Akif Ersoy

1

Tevfik Fikret

2

Namık Kemal

3

Ziya Gökalp

4

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı

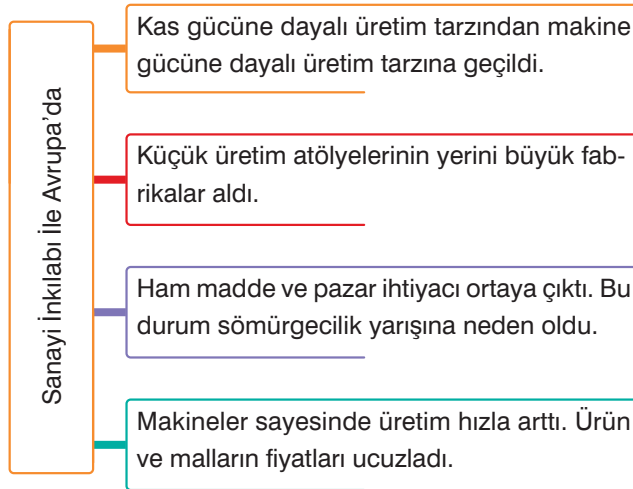
1.

Gelişme	Avrupa'yı Nasıl Etkiledi?
Rönesans	Özgür düşünce ortaya çıktı. Deney ve gözleme önem verilmeye başlandı.
Reform	Özgür düşüncenin etkisiyle Katolik Kilisesinin toplum üzerindeki baskısı sona erdi. Düşüncenin önündeki dinî engeller kaldırıldı.
Aydınlanma Çağı	Her konuda akla öncelik tanınmaya başlandı. Bilimsel çalışmalar hızlandı. Bilim, siyaset, edebiyat gibi alanlarda önemli eserler verildi.

Tablodaki bilgilere göre Avrupa'da hangi konuda gelişim yaşandığı söylenemez?

- A) Aklın kullanılması
- B) Baskıların ortadan kaldırılması
- C) Milliyetçilik fikrinin ortaya çıkması
- D) Düşüncelerin serbestçe ifade edilmesi

2.

Buna göre, Sanayi İnkılabı'nın Avrupa'da aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- A) Üretimin artmasına
- B) Büyük üretim tesislerinin kurulmasına
- C) Üretim şeklinde değişim yaşanmasına
- D) Devletler arasındaki sorunların azalmasına

3.

II. Abdülhamit Dönemi'nde meşrutiyet ilan edilerek Kanun-i Esasi adıyla Türk tarihinin ilk anayasası hazırlandı (1876). Anayasa hükümleri doğrultusunda Mebusan Meclisi adıyla bir meclis açıldı. Bu Mecliste Müslümanların yanında azınlıklar da temsil ediliyordu. Ancak ülke yönetimine dâhil edilmelerine rağmen azınlıklar isyan etmekten vazgeçemediler. O yıllarda yaşanan Osmanlı-Rus Savaşı'nı (93 Harbi) fırsat bilen Meclisteki azınlık milletvekilleri yıkıcı faaliyetlerini artırdılar.

Buna göre, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yönetim sisteminde değişiklik yaşandığı
- B) Osmanlı toplumu arasında birlik ve beraberliğin güçlendiği
- C) İnanç ayrımı gözetilmeksizin halkın yönetime katılmaya başladığı
- D) Anayasacılık ve demokrasi yolunda önemli adımlar atıldığı

4.

Fransız İhtilali ile yayılan milliyetçilik akımı, çok uluslu yapıya sahip olan Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecine girmesine neden oldu. Balkanlardaki Hristiyan topluluklar, milliyetçilik akımının etkisi ve büyük Avrupa devletlerinin de kışkırtmaları sonucu ayaklanmaya başladılar. Osmanlı Devleti'nde milliyetçiliğin etkisiyle ilk olarak 1804'te Sırp-lar isyan etti. 1829 Edirne Antlaşması'yla Yunanlar bağımsızlıklarını kazandı. Devam eden dağılma süreci, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda alınan ağır yenilgi sonrası imzalanan Berlin Antlaşması ile hız kazandı. Bu antlaşma ile Sırbistan, Karadağ ve Romanya Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlıklarını kazandılar.

Bu bilgilerden hareketle aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecini hızlandıran gelişmelerden değildir?

- A) Osmanlı-Rus Savaşı'nın kaybedilmesi
- B) Fransız İhtilali sonucu ortaya çıkan milliyetçilik fikri
- C) Avrupalı devletlerinin Osmanlı Devleti'ne karşı tutumu
- D) Osmanlı Devleti'nin Batılı devletler karşı denge politikası izlemesi

5. Padişah Abdülmecid Dönemi'nde 1839'da Tanzimat Fermanı ilan edildi. Fermana göre halkın can, mal ve namus güvenliği sağlanacaktı. Herkesten gelirine göre vergi alınacaktı. Mahkemeler açık olarak yapılacak, rüşvet ve iltimas (kayırma) önlenecekti. Tanzimat Fermanı'yla Müslüman ve gayrimüslim ayrımı yapılmaksızın herkes kanun önünde eşit sayıldı. Osmanlı Devleti'nde ilk defa padişahın gücü üstünde kanun gücünün varlığı kabul edildi.

Buna göre Osmanlı Devleti ile ilgili,

- I. Kanun gücünün üstünlüğü ilkesi kabul edilmiştir.
- II. Herkesten aynı miktarda vergi alınması kararlaştırılmıştır.
- III. Vatandaşların temel hakları devlet güvencesi altına alınmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

6.

Fransız İhtilali ile ilgili olmayan kavramlar şemadan çıkarılacaktır.

Buna göre, şemadan çıkarılması gereken kavramlar aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Yalnız Monarşi
B) Özgürlük, eşitlik ve adalet
C) Monarşi ve milliyetçilik fikri
D) Milliyetçilik fikri ve halk egemenliği

7. Islahat Fermanı, Osmanlı ülkesinde yaşayan gayrimüslimlere yönelik bir takım hakların verilmesini içermektedir. Amaç, isyan eden azınlıkların yönetime olan bağlılığını artırmak ve Avrupalı devletlerin azınlık haklarını bahane ederek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasını önlemektir.

Bu bilgilerden hareketle Islahat Fermanı ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Gayrimüslimlere haklar tanımıştır.
B) İlan edilmesinde iç ve dış etkenler rol oynamıştır.
C) Osmanlı Devleti'nin yönetim sistemini değiştirmiştir.
D) Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemeyi amaçlamıştır.

8.

Osmanlı Devleti'ni Dağılmaktan Kurtarmak İçin İleri Sürülen Fikir Akımları ve Amaçları	
Osmanlıcılık	Eşit haklara sahip bir toplum oluşturmak
İslamcılık	Müslüman milletleri Osmanlı halifesi etrafında birleştirmek
Türkçülük	Türlere millî bilinç kazandırmak
Batıcılık	Batı'yı örnek alarak devleti modernleştirmek

19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Yaşanan Bazı Gelişmeler ve Sonuçları	
Tanzimat Fermanı	Tüm Osmanlı vatandaşlarının can, mal, ırz ve namus güvenliği yasal güvence altına alındı.
Islahat Fermanı	Müslümanlar ile gayrimüslimlerin hakları eşit hâle getirildi.
I. Meşrutiyet'in İlanı	Müslümanlara ve gayrimüslimlere padişahın yanında yönetime katılma hakkı tanındı.

Tabloda verilen 19. yüzyıldaki gelişmelerin aşağıdaki fikir akımlarından hangisi doğrultusunda gerçekleştiği söylenebilir?

- A) Osmanlıcılık
B) İslamcılık
C) Türkçülük
D) Batıcılık

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Mavi Gözlü Çocuk: Mustafa

Kazanımlar

8.1.2. Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

Batı'ya Erken Açılan Kent: Selanik

BİLGİ

Mustafa, Osmanlı Devleti'nin en bunalımlı yıllarının yaşandığı bir dönemde Selanik'te doğup büyüdü. Selanik, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki en gelişmiş şehirlerden biriydi.

Selanik'in Sosyal, Kültürel ve Siyasi Özellikleri

Selanik'te başta Türkler olmak üzere Bulgar, Sırp, Ermeni, Yahudi ve Rumlar birlikte yaşıyordu.

Farklı kültürlere mensup insanlar bir arada yaşadığı için Selanik'te kültürel çeşitlilik fazlaydı.

Selanik, önemli ulaşım yolları üzerinde olduğundan Batı ile etkileşim hâlindeydi.

Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplardaki fikirler Selanik üzerinden Osmanlı ülkesine yayılıyordu.

Selanik'te Türk basın hayatı canlıydı. Batı'da çıkarılan gazete, dergi ve kitapları takip etme imkânı vardı.

Selanik, devletin geleceğinden kaygı duyan aydınların toplanıp gazeteler çıkardığı, cemiyetler kurduğu bir yerdi.

Selanik'in Ulaşım ve Ekonomik Özellikleri

Ege Denizi'ne kıyısı olan büyük liman şehriydi.

Demir yolu ile Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı.

Ekonomik ve ticari hayat gelişmişti.

Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile ticaretinde önemli bir yere sahipti.

Selanik'in coğrafi konumu

ÖRNEK • 1

Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü Selanik, önemli bir liman şehri olmanın yanında demir yolu ile de Belgrat, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı.

Selanik'in bu özelliklerinin aşağıdakilerden hangisine zemin hazırladığı söylenemez?

- A) Ekonomik bakımdan gelişmesine
- B) Batı ile etkileşiminin kolaylaşmasına
- C) Saltanat yanlılarının merkezi hâline gelmesine
- D) Avrupa'daki gelişmelerin yakından takip edilmesine

ÖRNEK • 2

Selanik şehrinde farklı dinlere inanan, farklı diller konuşan ve farklı kültürlerle mensup insanlar bir arada yaşıyordu. Bu milletler arasında başta Türkler olmak üzere Bulgar, Sırp, Ermeni, Yahudi ve Rumlar sayılabilir.

Buna göre Selanik ile ilgili aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi yapılabilir?

- A) Kültürel çeşitliliği fazla olan bir şehirdir.
- B) Rumeli'deki en gelişmiş Osmanlı şehridir.
- C) Ulaşım ve ticaret yolları üzerinde bulunmaktadır.
- D) Osmanlı Devleti'nin Batı'ya açılan bir penceresi konumdadır.

ALİŞTİRMA • 1

Mustafa Kemal'in yaşadığı dönemde Selanik ile ilgili aşağıda verilen bilgiler doğru ise kutucuklara (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1. ☐ Çok uluslu bir yapıya sahipti.
2. ☐ Avrupa'yla demir yolu bağlantısı vardı.
3. ☐ Rumlar şehirde çoğunluğu oluşturuyordu.
4. ☐ Merkezî otoritenin çok güçlü olduğu bir yerdi.
5. ☐ Batı'da çıkarılan gazete, dergi ve kitapları takip etme imkânı vardı.

Mustafa Kemal ve Ailesi

- * 1881 yılında o zaman Osmanlı toprağı olan Selanik'te doğmuştur.
- * Kardeşleri Fatma, Ahmet, Ömer, Naciye ve Makbule'dir.
- * Makbule hariç diğer kardeşleri küçük yaşlarda vefat etmiştir.
- * İlkokulda okurken babası vefat etmiş, küçük yaşlarda ailesiyle birlikte ekonomik sıkıntılar yaşamıştır.
- * Latife Hanım ile evlenmiş, belirli bir süre sonra ayrılmıştır.

- * Mustafa Kemal'in annesidir.
- * Okuma ve yazmayı bilen kültürlü bir kadındır.
- * Ailesi, Osmanlı zamanında Konya'dan Rumeli'ye göç etmiştir.
- * 1923 yılında İzmir'de vefat etmiştir.

- * Mustafa Kemal'in babasıdır.
- * Mustafa'nın modern okullarda okumasını istemiştir.
- * Mustafa, Şemsi Efendi Mektebinde okurken vefat etmiştir.
- * Ailesi, Osmanlı zamanında Aydın Söke'den Selanik'e göç etmiştir.
- * Gümrük memurluğu yapmıştır. Bir süre sonra memuriyetten ayrılarak kereste ve tuz ticaretiyle uğraşmıştır.

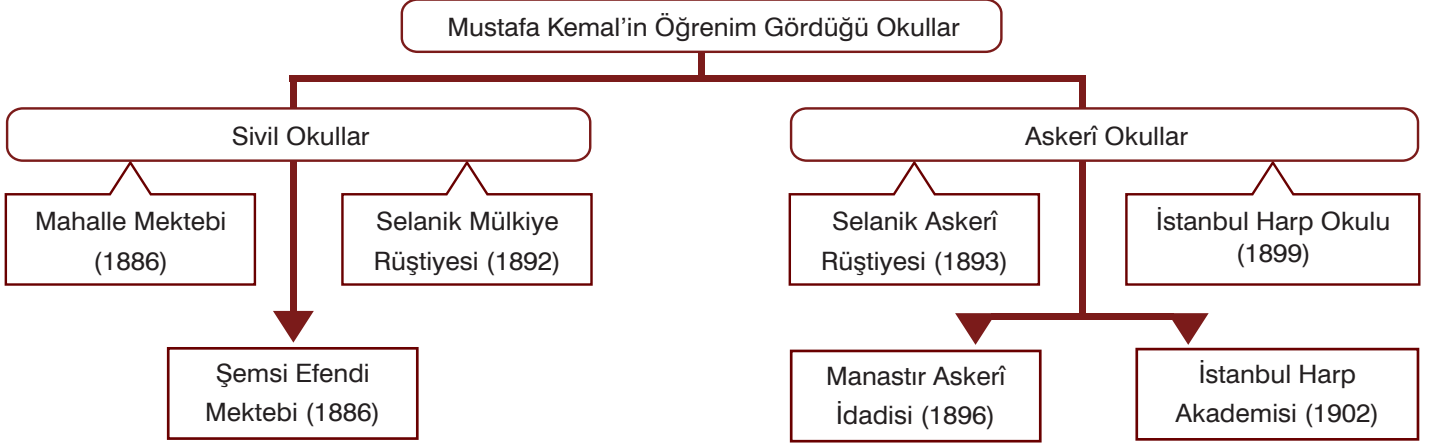
ÖRNEK • 3

- * Annesi Zübeyde Hanım'ın ailesi, Konya'dan Rumeli'ye göç ettirilen Kocacık Türkmenlerindendir.
- * Babası Ali Rıza Efendi'nin ailesi, Aydın'ın Söke ilçesinden getirilerek Selanik'e yerleştirilen Türklerdendir.

Buna göre, Mustafa Kemal'in ailesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Geçim sıkıntısı yaşamışlardır.
- B) Ülkenin farklı şehirlerinde bulunmuşlardır.
- C) Kökenleri Anadolu Türklerine dayanmaktadır.
- D) Annesi ve babası okuma yazma bilen kişilerdir.

Mustafa Kemal Okulda

NOT

Mustafa Kemal'in yetiştiği dönemde Osmanlı ülkesinde eğitim ve öğrenim birliği yoktu. Bir yanda geleneksel yöntemlerle öğretim yapılan ve ağırlıklı olarak dinî derslerin verildiği medrese ve mektepler vardı. Diğer yanda ise modern yöntemlerle öğretim yapılan askerî okullar ve meslek okulları vardı. Bunlardan başka devlet denetiminin dışında olan azınlık okulları ve yabancı devletler tarafından açılan okullar da vardı. Bu okullar kendi amaçları doğrultusunda eğitim veriyorlardı.

Mahalle Mektebi	Geleneksel yöntemlere göre eğitim veren okuldur. Mustafa, annesinin isteği doğrultusunda bu okula başlamıştır. Mustafa kısa bir süre öğrenim gördükten sonra bu okuldan ayrılmıştır.
Şemsi Efendi Mektebi	Modern yöntemlere göre eğitim veren okuldur. Mustafa, babasının isteği doğrultusunda bu okula başlamıştır. Mustafa bu okulda okurken babası vefat ettiği için bir süre eğitimine ara vermek zorunda kalmıştır. Daha sonra halasının desteğiyle bu okuldaki eğitimini başarıyla tamamlamıştır.
Selanik Mülkiye Rüştiyesi	Ortaokul seviyesinde eğitim veren bu okula annesinin isteğiyle başlamıştır. Ancak asker olmak istediği için annesinden habersiz girdiği askerî okul sınavını kazanarak bu okuldan ayrılmıştır.
Selanik Askerî Rüştiyesi	Askerî öğrenimine başladığı ortaokuldur. Mustafa bu okulda arkadaşları arasında zekası ve üstün yetenekleri ile ön plana çıkmıştır. Bu özelliklerinden dolayı okuldaki matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Sabri Bey, Mustafa'ya " Kemal " ismini vermiştir. O günden sonra Mustafa'nın adı Mustafa Kemal olmuştur.
Manastır Askerî İdadisi	Mustafa Kemal'in askerî lise öğrenimini gördüğü okuldur. Mustafa Kemal bu okulda iken arkadaşı Ömer Naci aracılığıyla Tevfik Fikret'in ve Namık Kemal'in eserlerini okumuştur. Yakın arkadaşı Ali Fethi'nin (Okyar) aracılığıyla Rousseau, Voltaire ve Montesquieu gibi Aydınlanma Çağı Fransız düşünürlerin eserleriyle tanışmıştır. Tarih Öğretmeni Mehmet Tevfik Efendi'yi bu okulda tanımış ve tarih sevgisi oluşmuştur.
İstanbul Harp Okulu	Mustafa Kemal bu okulda ülke sorunları ile yakından ilgilenmiştir. Bu okuldayken fikirlerini yaymak için arkadaşlarıyla el yazısı gazete çıkarmıştır. Bu gazetenin yazılarını çoğunlukla kendisi yazmıştır. Mustafa Kemal, sekizinci olarak bitirdiği Harp Okulundan teğmen rütbesiyle mezun olmuştur.
İstanbul Harp Akademisi	Mustafa Kemal Harp Akademisi yıllarında derslerinde başarılı, siyasi faaliyetlerde aktif bir öğrenci olmuştur. Burada daha yetkin öğretmenlerden dersler almıştır. Mustafa Kemal, Harp Akademisinden kurmay yüzbaşı rütbesi ile beşincilikle mezun olmuştur (1905).

ÖRNEK • 4

Mustafa Kemal babasının isteğiyle Şemsi Efendi Mektebine kaydolmuştur. Bu okuldaki eğitimin diğer okullara göre farklı çağdaş bir eğitim vermesiydi. Öğrenciler aktif olarak derslere katılıyor, derslerde modern araç gereçler kullanılıyordu.

Bu okulda okumasının Mustafa Kemal'e sağladığı katkı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Farklı kültürleri tanınması
- B) Tarih sevgisinin oluşması
- C) Liderlik özelliklerinin ortaya çıkması
- D) Yeniliklere açık bir kişiliğe sahip olması

ÖRNEK • 5

Mustafa Kemal çocukluğundan itibaren asker olmak istiyordu. Fakat annesi buna karşı çıkıyordu. Askerlik mesleğini seçmekte kararlı olan Mustafa, Selanik Askerî Rüştiyesinin giriş sınavına katılmış ve sınavı kazanmıştı. Bu gelişme üzerine annesi de onun askerî okula gitmesine onay vermişti.

Buna göre, Mustafa Kemal'in askerlik mesleğini seçmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Öğretmenlerinin teşviki
- B) Babasının vasiyeti
- C) Kendi istek ve kararı
- D) Çevresinin baskısı

AÇIK UÇLU • 1

Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisini bitirdikten sonra Harp Okulunda eğitim almak için bu şehre geldi. Burası, Osmanlı Devleti'nin başkenti olması nedeniyle sosyal, ekonomik ve siyasi açıdan büyük bir öneme sahipti. Mustafa Kemal, başkentte bulunduğu süre boyunca ülkede meydana gelen tüm gelişmeleri de yakından takip edebilme fırsatı buldu.

Mustafa Kemal'in eğitim hayatında önemli bir yere sahip olan bu şehri yazınız.

ALİŞTİRMA • 2

Aşağıda verilen bilgiler doğru ise kutucuklara (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1. ☐ Mustafa Kemal'in yaşadığı dönemde Osmanlı Devleti'nde eğitim ve öğrenim birliği yoktur.
2. ☐ Mustafa Kemal hem sivil hem de askerî okullarda öğrenim görmüştür.
3. ☐ Selanik Askerî Rüştiyesinde okurken Mustafa Kemal'in öğrenim hayatı belli bir süre kesintiye uğramıştır.
4. ☐ Mustafa Kemal'in Türk tarihine ilgi duyduğu ve kendisinde tarih sevgisinin oluşmaya başladığı okul, İstanbul Harp Okuludur.

ALİŞTİRMA • 3

Aşağıdaki tabloda Mustafa Kemal ile ilgili verilen bilgilerin ait olduğu okulları karşısındaki kutulara yazınız.

	Bilgi	Okul
1	Kemal ismini aldığı okuldur.	
2	Lise öğrenimini aldığı okuldur.	
3	Öğrenim hayatına başladığı ilkokuldur.	
4	Askerî öğrenimine başladığı okuldur.	
5	Teğmen rütbesiyle mezun olduğu okuldur.	
6	Eğitimi tamamlamadan ayrıldığı ortaokuldur.	
7	Modern yöntemlere göre öğrenim gördüğü ilkokuldur.	
8	Kurmay yüzbaşı rütbesiyle mezun olduğu okuldur.	
9	Ömer Naci ve Ali Fethi Okyar'ı arkadaş edindiği okuldur.	
10	Fransız filozoflarının eserlerini okuduğu okuldur.	

Mavi Gözlü Çocuk: Mustafa

1. Selanik'te, Türklerle birlikte Rum, Sırp, Yunan, Bulgar ve Yahudi gibi farklı etnik ve dini kökenden gelen topluluklar bir arada yaşıyordu. Selanik'te Türkçe, Rumca, Bulgarca ve İbranice yayımlanan resmî vilayet gazetesinin yanı sıra Avrupa'da çeşitli dillerde basılan gazete, dergi ve kitapları takip etme imkânı da vardı. Selanik şehrinin çok uluslu yapısı, zengin bir kültürel ortamın oluşmasını sağlamıştı. Mustafa Kemal böyle bir ortamda doğup büyümüştür.

Bahsedilen özelliklere sahip bir ortamda büyümesinin, Mustafa Kemal'e sağladığı katkılar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Askerlik mesleğini seçmesi
B) Farklı kültürleri yakından tanınması
C) Farklılıklara karşı hoşgörölü olması
D) Farklı inançlara saygılı, demokratik bir kişilik kazanması

2. "Selanik Mülkiye Rüştiyesinde iken mahallemizdeki Binbaşı Kadri Bey'in oğlu Ahmet askerî rüştiyeye (ortaokul) devam ediyor ve askerî üniforma giyiyordu. Onu gördükçe ben de böyle giyinmeye hevesleniyordum. Sonra sokaklarda subaylar görüyordum. Subay olmak için önce askerî rüştiyeye girmek gerektiğini anlıyordum. O sırada annem Selanik'e gelmişti. Askerî Rüştiyeye girmek isteğimi ona söyledim. Annem asker olmamı istemiyordu. Sınav zamanı ona sezdirmeden rüştiyeye giderek sınava girdim."

(Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri)

Buna göre, Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Asker olma konusunda annesini ikna ettiğine
B) Seçtiği meslek konusunda annesiyle görüş birliği içinde olduğuna
C) Askerî öğrenimine Selanik Mülkiye Rüştiyesinde başladığına
D) Askerlik mesleğini seçmesinde çevresel faktörlerin etkili olduğuna

3. Aşağıda Mustafa Kemal ile ilgili bazı bilgiler verilmiştir:

- * 1881 yılında, o zamanlar bir Osmanlı şehri olan Selanik'te dünyaya gelmiştir.
- * Orta gelirli bir ailenin çocuğudur. Babası gümrük memurluğu yapan Ali Rıza Efendi, annesi ev hanımı Zübeyde Hanım'dır.
- * Yedi yaşındayken babasının vefat etmesi üzerine annesi ve iki kardeşiyle birlikte dayısına ait çiftlik evine taşınmıştır. Bu durum Mustafa'nın eğitim hayatının bir süre aksamasına neden olmuştur.

Bu bilgilere göre, Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Babasının, serbest meslek sahibi olduğu
B) Küçük yaşta çeşitli sıkıntılarla karşılaştığı
C) Öğrenimine dayısının yanında devam ettiği
D) Anadolu'da bulunan bir şehirde dünyaya geldiği

- 4.

Yer	Okul	Tarih	Mustafa Kemal İçin Önemi
Selanik	Askerî Rüştiye	1893 – 1896	Askerlik öğrenimine başlamıştır.
Manastır	Askerî İdadi	1896 – 1899	Tarih, edebiyat ve hitabete ilgi duymuş, yerli ve yabancı yazarların eserlerini okumuştur.

Tablodaki bilgilere göre, Mustafa Kemal ilgili,

- I. Ortaokulu Selanik'te, liseyi Manastır'da okumuştur.
II. Askerî lisede düşünce hayatı şekillenmeye başlamıştır.
III. Manastır'da iken sadece askerlikle ilgili kitaplar okumuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

5.

Mustafa'nın Öğrenim Gördüğü İlkokullar	
Mahalle Mektebi	- Bu okula annesinin isteğiyle başlamıştır. - Bu okulda geleneksel yöntemlere göre eğitim almıştır. - Kısa bir süre öğrenim gördükten sonra bu okuldan ayrılmıştır.
Şemsi Efendi Okulu	- Bu okula babasının isteğiyle başlamıştır. - Bu okulda modern yöntemlere göre eğitim almıştır. - Bu okuldayken babası vefat ettiği için bir süre eğitimine ara vermiştir. Daha sonra halasının desteğiyle bu okuldaki eğitimini başarıyla tamamlamıştır.

Tablodaki bilgilere göre Mustafa ile ilgili aşağıdaki-lerden söylenemez?

- A) Hem geleneksel hem de modern yöntemler göre eğitim görmüştür.
- B) Babasının vefatı, eğitim hayatının aksamasına neden olmuştur.
- C) Öğrenim gördüğü okulların belirlenmesinde anne ve babası etkili olmuştur.
- D) Başladığı okulların tamamından başarıyla mezun olmuştur.

6. Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplardaki fikirler çok uluslu yapıya sahip olan Selanik üzerinden Osmanlı ülkesine yayılıyordu. Bu yönüyle Selanik, Avrupa'daki gelişmelerin yakından takip edildiği ve Batı ülkeleriyle etkileşimin en yoğun yaşandığı şehirlerden biriydi.

Buna göre, Selanik ile ilgili aşağıdaki nitelendirmelerden hangisi yapılabilir?

- A) Osmanlı Devleti'nin Batı'ya açılan penceresi
- B) Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki en gelişmiş şehri
- C) Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki en önemli ordu merkezi
- D) Osmanlı aydınlarının cemiyetler kurduğu ve tartışmalar yaptığı siyasi bir merkez

7.

“Manastır Askerî İdadisinde Fransızcada geri idim. Öğretmen benimle çok ilgilenmiyor, sadece bana uyarılarda bulunuyordu. Bu uyarılar çok gücüme gitti. İlk ev izni zamanında çözüm aradım. İki, üç ay gizlice Frerler Okulunun özel sınıfına gittim. Böylece okuldakinden daha fazla Fransızca öğrendim. Edebiyata fazla ilgim yoktu. Ömer Naci bizim sınıfa gelmişti. Benden okuyacak kitap istedi. Bütün kitaplarımı gösterdim. Hiçbirini beğenmedi. Kitaplarımı beğenmemesi gücüme gitti. Şiir ve edebiyat diye bir şey olduğunu o zaman öğrendim. Şiir ve edebiyatla ilgilenmeye başladım.”

Bu bilgilere göre, Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdaki-lerden hangisine ulaşamaz?

- A) Karşılaştığı sorunlara çözüm ürettiğine
- B) Yabancı dil konusunda kendisini geliştirdiğine
- C) Manastır Askerî İdadisinde yerli ve yabancı yazarlarının eserlerini okuduğuna
- D) Arkadaşından etkilenecek edebiyata ilgi duymaya başladığına

8.

Mustafa Kemal 1899 yılında İstanbul'da Harp Okuluna girdi. Üç senelik başarılı bir Harbiye öğreniminden sonra 1902 yılında bu okulu teğmen rütbesiyle bitirdi ve öğrenimine İstanbul Harp Akademisinde devam etti. 1905 yılında da kurmay yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisinden mezun oldu. Mustafa Kemal Harp Okulu ve Harp Akademisi yıllarında memleket ve millet davaları ile ilgilendi, düşüncelerini cesaretle ifade etti, aydın ve inkılapçı bir subay olarak tanındı.

Buna göre Mustafa Kemal ilgili,

- I. Başarılı bir öğrencidir.
- II. Yükseköğrenimini İstanbul'da görmüştür.
- III. Harp Okulu ve Akademisi yıllarında siyasi olaylara ilgi duymuştur.
- IV. Fikirlerini arkadaşlarına yaymak için el yazısı gazete çıkarmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve III
- B) II ve IV
- C) I, II ve III
- D) II, III ve IV

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Buhranlar Büyük Kahramanlar Doğurur

Kazanımlar

8.1.3. Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.

Mustafa Kemal'in Düşünce Hayatını Etkileyen Faktörler

Bilgi

Mustafa Kemal, Osmanlı Devleti'nin dağılmaya yüz tuttuğu dönemde dünyaya gelmiştir. Bu yüzden onun düşünce hayatı üzerinde, yaşadığı dönemin şartlarının büyük etkisi vardır. Bunun yanında öğretmenlerinden, yaşadığı olaylardan, eserlerini okuduğu yerli ve yabancı yazarlardan da etkilenmiştir.

1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nın Etkisi

Mustafa Kemal Manastır Askerî İdadisi 2. sınıfında okuduğu esnada 1897 Osmanlı-Yunan savaşı çıkar. Mustafa Kemal, o günleri anlatırken "Gençlik hayatımın en heyecanlı günlerini yaşadım. Yaşımın küçük olmasına rağmen bu savaşa katılmayı çok istemiştim." demiştir. Bu durum, savaşın onun üzerinde ne kadar etkili olduğunu göstermektedir.

Öğretmenlerinin Etkisi

1 **İlkokul Öğretmeni Şemsi Efendi** modern bir eğitim almasını ve yeniliklere açık olmasını sağlamıştır. Selânik Askerî Rüştiyesindeki **matematik öğretmeni Mustafa Sabri Bey** ona sorumluluk bilinci kazandırmış ve öz güvenini artırmıştır.

2 Selânik Askerî Rüştiyesindeki **Fransızca öğretmeni Nakiyüddin Yücekök**, Fransızca öğretmesinin dışında ülkenin ve toplumun geleceği ile ilgili ilk düşünceleri aşılamıştır.

3 Manastır Askerî İdadisindeki **tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bilge** sayesinde Türk tarihine ilgi duymaya başlamıştır. 'Kendisine minnet borcum var. Bana yeni bir ufuk açtı.' diyerek ondan övgüyle söz etmiştir.

1

Namık Kemal

Mustafa Kemal'i vatan sevgisi ve hürriyet konularında etkilemiştir.

2

Mehmet Emin Yurdakul

Mustafa Kemal'i vatanseverlik, milliyetçilik ve millî birlik ve beraberlik gibi konularda etkilemiştir.

Yerli Yazarların Etkisi

3

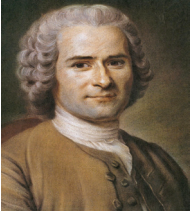
Tevfik Fikret

Batı medeniyetinin örnek alınması gerektiği konusundaki fikirleri, Mustafa Kemal üzerinde özellikle inkılaplar yapılırken etkili olmuştur.

4

Ziya Gökalp

Mustafa Kemal, Türkiye Cumhuriyeti'nin kültür politikalarını belirlerken onun görüşlerinden yararlanmıştı.

Fransız Filozoflarının Etkisi		
Montesquieu (Monteskiyö)	Jean-Jacques Rousseau (Jan Jak Ruso)	Voltaire (Volter)
		
“Kanunların Ruhu Üzerine” adlı eserin yazarıdır. Montesquieu bu eserde halkın yönetime katıldığı cumhuriyet idaresinin diğer rejimlere göre en ideali olduğunu belirtmiştir.	“Toplumsal Sözleşme” adlı eserin yazarıdır. Mustafa Kemal “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” sözünü Rousseau’dan esinlenerek söylemiştir.	“Felsefe Sözlüğü” adlı eserin yazarıdır. Voltaire, bu eserinde özellikle Fransa’daki mevcut dinî anlayışı ve siyasal rejimi eleştirmiştir.

ALİŞTİRMA • 1

Aşağıda, Mustafa Kemal’in bazı kişilerle ilgili sözleri verilmiştir. Bu sözleri ait olduğu kişilerle eşleştiriniz.

1 “Ben inkılap ruhunu ondan aldım.”

a

Ziya Gökalp

2 “Kendisine minnet borcum var. Bana yeni bir ufuk açtı.”

b

Tevfik Fikret

3 “Vücudumun babası Ali Rıza Efendi, fikirlerimin babası ise odur.”

c

Mehmet Tevfik Bilge

ÖRNEK • 1

Mustafa Kemal;

- ✳ Türk milliyetçiliği konusunda Ziya Gökalp’ten,
- ✳ Hak, adalet ve özgürlük kavramlarında Tevfik Fikret’ten,
- ✳ Vatan ve millet sevgisinin oluşmasında Namık Kemal’den,
- ✳ Millî kültür, millî birlik ve beraberlik konularında ise Mehmet Emin Yurdakul’dan etkilenmiştir.

Bu bilgiler, Mustafa Kemal’in fikir hayatı üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğunu göstermektedir?

- A) Yaşadığı olayların B) Yerli yazarların
C) Öğretmenlerinin D) Yabancı düşünürlerin

ÖRNEK • 2

Manastır Askerî İdadisindeki tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bey, Mustafa Kemal’in tarihe olan ilgisinin artmasında ve tarih sevgisi kazanmasında etkili oldu.

Buna göre, Mehmet Tevfik Bey’in, Mustafa Kemal’e kazandırdığı kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hukukun üstünlüğü B) Yenilikçilik
C) Millî egemenlik D) Millî bilinç

AÇIK UÇLU • 1

Mustafa Kemal’in doğup büyüdüğü Balkanlar birçok sorunun yaşandığı bir bölgeydi. Bu nedenle Mustafa Kemal çocukluğundan itibaren ülke sorunlarını fark etmiş ve bu sorunları çözmek için yeni fikirler üretmişti.

Bu bilgilerde, Mustafa Kemal’in düşünce hayatı üzerinde etkili olan unsurların hangisinden bahsedilmiştir? Yazınız.

Buhranlar Büyük Kahramanlar Doğurur

1.

VATAN ŞARKISI

“Bütün emelimiz, düşüncemiz vatanımızın geleceği içindir.

Bedenlerimiz, sınırlarımızı koruyacak bir kaledir.

Osmanlılar, kanlı kefen, bizim süsümüzdür.

Savaşta şehit olmaktan mutlu oluruz biz, canımızı vererek böylece nam alırız.”

Yukarıda Namık Kemal’in “Vatan Şarkısı” adlı şiiri günümüz Türkçesi ile verilmiştir.

Namık Kemal’in bu şiirini okuyan Mustafa Kemal’de aşağıdaki özelliklerin hangisinin güçlenmesi beklenmez?

A) Vatanseverlik	B) Milliyetçilik
C) Millî birlik ve beraberlik	D) Sanatseverlik

2. Mustafa Kemal;

- * Tevfik Fikret hakkında “Ben inkılap ruhunu ondan aldım.” demiştir.
- * Mehmet Emin Yurdakul hakkında “Şiirlerinde bana millî benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı bulmuştum.” demiştir.
- * “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” sözünü Rousseau’dan esinlenerek söylemiştir.

Bu bilgiler, Mustafa Kemal’in düşünce hayatını aşağıdakilerden hangisinin etkilediğini kanıtlamaktadır?

A) Öğretmenlerinin
B) Yerli ve yabancı yazarların
C) Öğrenim gördüğü şehirlerin
D) Yaşadığı çevrede yaşanan sorunların

3.

Mustafa Kemal yakın arkadaşı Fethi Okyar’ın aracılığı ile Fransız İhtilali’nin öncüleri olan Fransız filozoflarından Voltaire (Volter), J. J. Rousseau (Russo) gibi yazarları tanımıştır. İhtilalin getirdiği milliyetçilik, özgürlük ve millî egemenlik ilkeleri onun için birer ilham kaynağı olmuştur. Türk aydınlardan ise Namık Kemal, Tevfik Fikret, Ziya Gökalp gibi bazı fikir adamlarının eserlerini okumuştur. Batıların medeniyetçi ve Türkçülerin milliyetçi görüşlerinden etkilenmiştir. Mustafa Kemal, okul yıllarında okuduğu yazarların fikirlerini aynen kabul etmemiş, okuduklarını mantık süzgecinden geçirerek bir sonuca varmıştır. Bu onun kişiliğinin en belirgin özelliklerindendir.

Buna göre, Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yerli ve yabancı yazarların fikirlerinden yararlanmış.
B) İnsan hakları ve demokrasi konusunda Fransız düşüncülerden etkilenmiştir.
C) Milliyetçi bir kişiliğe sahip olmasında yerli yazarlar etkili olmuştur.
D) Fikir hayatının şekillenmesinde öğretmenleri önemli rol oynamıştır.

4.

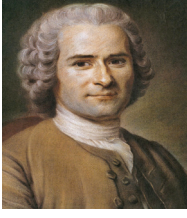
Buraya askerî idadi derler,
İçinde nice kahraman yürekler,
Vatan, namus, sancak diye inler,
Kahraman bir milletin geleceğini gözlerler.

Bu sınıf, bu sıra, bu tahta,
Bırakır tarihe kahraman bir hatıra,
Mustafa Kemal’in okuduğu bu okulda,
Hürriyet sevdalıları daima ayakta.

Bu şiire göre, Manastır Askerî İdadisi mezunlarından aşağıdakilerden hangisi beklenmez?

A) Vatanperver olması	B) Sorumsuz olması
C) Özgürlükçü olması	D) Milliyetçi olması

5. Aşağıdaki tabloda Mustafa Kemal'in eserlerini okuyup etkilendiği bazı Fransız düşünürler ve bunlarla ilgili bilgiler verilmiştir.

Monteskiyö	Jan Jak Ruso	Volter
		
Yasama, yürütme ve yargı güçlerinin birbirinden ayrı yürütülmesinin önemini vurguladı.	Modern demokrasi ve ulusal egemenlik anlayışına temel oluşturan "Toplumsal Sözleşme" öğretisiyle ün kazandı.	Din ve ifade özgürlüklerinin yanı sıra insan hakları konusundaki düşünceleri ve felsefi makaleleri ile ünlendi.

Buna göre Fransız düşünürlerin, Mustafa Kemal'i;

- I. demokrasi,
- II. güçler birliği,
- III. insan hakları

konularından hangilerinde etkilendiği söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III

6. Büyük tehlikeler önünde uyanan milletler ne kadar kararlı ise büyük buhranlar içerisinde doğan kahramanlar da o kadar büyük olur.

Mustafa Kemal'in gelecekte büyük bir kahraman olarak ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkisinden söz edilemez?

- A) Mahalle mektebinde öğrenim görmesi
B) Ülkenin farklı yerlerinde askerî görevler yapması
C) Yabancı dil öğrenmesi ve Batı kaynaklı eserleri okuması
D) Selanik'te doğduğu için küçük yaşlardan itibaren ülke sorunlarını fark etmesi

7. Mustafa Kemal Manastır Askerî İdadisinde okurken;

- * Farklı şehirlerden ve toplumsal kesimlerden gelen öğrencilerle tanışarak fikir alışverişinde bulunmuş, bazılarıyla ömür boyu sürecek arkadaşlıklar kurmuştur.
- * İleride ünlü bir hatip olacak arkadaşı Ömer Naci aracılığıyla edebiyata ilgi duymuş, Namık Kemal ve Tevfik Fikret'in eserleriyle tanışmıştır. Bu sayede vatan ve millet sevgisi gelişmiştir.
- * İyi düzeyde Fransızca bilen Ali Fethi Bey (Okyar) aracılığıyla J. J. Rousseau, Voltaire gibi Fransız İhtilali'nin öncülerinin eserlerini okumuştur. Bu sayede eşitlik, özgürlük ve ulusal egemenlik kavramlarıyla tanışmıştır.

Buna göre Mustafa Kemal ile ilgili;

- I. Manastır'da iken düşünce hayatı şekillenmiştir.
- II. Yerli ve yabancı yazarların görüşlerinden etkilenmiştir.
- III. Liderlik özellikleriyle ön plana çıkmış, arkadaşlarını okumaya yönlendirmiştir.
- IV. İdadi yıllarında edindiği bazı arkadaşlarıyla ilişkilerini sonraki yıllarda da devam ettirmiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve III
B) II ve IV
C) I, II ve IV
D) II, III ve IV

8. Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisindeki öğretmenlerinden biri de tarih öğretmeni Mehmet Tevfik Bilge idi. Tevfik Bilge derslerinde Fransız İhtilali ve düşünürlerinden bahseder, öğrencilerinin ufkunu genişletir, coşku ve heyecanlarına ortak olurdu. Mustafa Kemal, kendisinde tarihe karşı ilgi ve sevgi oluşturan bu öğretmeni hakkında 'Kendisine minnet borcum var. Bana yeni bir ufuk açtı.' diyerek ondan övgüyle bahsetmiştir.

Buna göre, Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Öğretmeninin, fikir hayatı üzerinde etkili olduğu
B) Öğretmeninin uyarısı sonucunda Fransızcasını geliştirdiği
C) Öğretmenin tavsiyesi ile Fransız filozoflarının eserlerini okuduğu
D) Fransızca bilmesi sayesinde dünya gündemini yakından takip ettiği

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Adım Adım Liderliğe

1. ÜNİTE
4. KONU

Kazanımlar

8.1.4. Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

BİLGİ

Mustafa Kemal'in askerlik hayatında gösterdiği başarılar, kendisinin ve Türk milletinin geleceğini etkilemiştir. Mustafa Kemal yok olan bir imparatorluğun içinden Türk milletine liderlik ederek Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuştur.

Mustafa Kemal'in 1914 Yılına Kadar Üstlendiği Bazı Görevler

Yıl	Görevi/Görev Yeri
1	1905 Şam → 5. Ordu
2	1907 Selanik → 3. Ordu
3	1909 Hareket Ordusu → İstanbul
4	1910 Fransa → Picardie Manevraları
5	1911 Trablusgarp Savaşı
6	1913 Balkan Savaşları
7	1913 Sofya → Askerî ataşelik

1. Mustafa Kemal'in İlk Görev Yeri: Şam 5. Ordu (1905)

İlk olarak staj yapmak için 5 Şubat 1905'te Şam'daki 5. Orduya atandı.

Şam'da iken yakın arkadaşlarıyla birlikte "**Vatan ve Hürriyet**" adında gizli bir cemiyet kurdu.

1907 yılına kadar Şam'da kaldı. Buradayken yönetimdeki aksamları ve devletin halk üzerindeki otoritesi zayıfladığını yakından gördü.

NOT

Mustafa Kemal kurduğu cemiyetin adının neden "Vatan ve Hürriyet" olduğunu soranlara şu yanıtı vermiştir: "Ancak hür fikirli insanlardır ki vatanlarına sahip olabilirler. Onlardır ki vatanlarını kurtarıp korumak kudretine sahip olurlar."

ÖRNEK • 1

Mustafa Kemal, 1905'te Şam'da bulunan 5. Orduya atandı. Bu şehirde görev yaptığı yıllarda devlet yönetimi, ordunun eğitim durumu ve idaresi konularındaki eksiklikleri ve hataları yakından gördü. İmparatorluğu oluşturan milletler içinde kendilerine ayrıcalık tanınan Arapların Osmanlı egemenliğinden ayrılma eğiliminde olduklarını anladı.

Buna göre, Şam'daki görevi sırasında Mustafa Kemal'in aşağıdakilerden hangisinin farkına vardığı söylenemez?

- A) Ordudaki yetersizliklerin
- B) Ülke yönetimindeki aksaklıkların
- C) Arapların tutum ve davranışlarının
- D) Ordunun siyasetten ayrılması gerektiğinin

2. Selanik'e Dönüş: Şam 3. Ordu (1907)

Merkezi Manastır'da bulunan 3. Ordunun Selanik'teki kurmay şubesinde görevlendirildi.

Selanik'te iken **İttihat ve Terakki Cemiyeti**ne üye oldu.

Bu cemiyetin çalışmaları sonunda II. Abdülhamit, 1908'de meşrutiyeti yeniden ilan etti.

Ordunun siyasetten ayrılması gerektiği konusundaki fikirleri nedeniyle İttihat ve Terakki Cemiyetinin ileri gelenleriyle görüş ayrılığına düştü. Bir süre sonra da bu cemiyetten ayrıldı.

AÇIK UÇLU • 1

Mustafa Kemal, Selanik'te görevi sırasında İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olarak bu cemiyette faaliyetlerini sürdürdü. İttihat ve Terakki Cemiyetinin çalışmaları sonunda II. Abdülhamit, 1908'de meşrutiyeti yeniden ilan etmek zorunda kaldı.

Bu bilgiler, Mustafa Kemal'in Selanik'te iken hangi alanda çalışmalar yaptığını göstermektedir? Yazınız.

3. Hareket Ordusu'nda Kurmay Başkanlık (1909)

II. Meşrutiyet'in ilanından sonraki günlerde İstanbul'da meşrutiyet karşıtları rejime karşı **31 Mart Ayaklanması**'nı çıkardılar.

31 Mart İsyanı'nı bastırmak için İttihatçılar tarafından **Hareket Ordusu** kuruldu. Mustafa Kemal bu orduda Kurmay Başkanlık görevini üstlendi.

Hareket Ordusu İstanbul'a gelerek isyanı bastırdı. İstanbul'da düzeni yeniden sağladı ve Meşrutiyet yönetiminin devamını sağladı.

ÖRNEK • 2

İstanbul'da meşrutiyet karşıtları tarafından çıkarılan 31 Mart İsyanı'nı bastırmak için Selanik'te ismini Mustafa Kemal'in verdiği "Hareket Ordusu" kuruldu. Mahmut Şevket Paşa komutasındaki Hareket Ordusu'nda Mustafa Kemal Kurmay Başkanı olarak görev aldı. Hareket Ordusu İstanbul'a gelerek ayaklanmayı bastırdı ve meşrutiyet yönetiminin devamını sağladı.

Buna göre, Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Meşrutiyet yanlısı olduğuna
- B) İstanbul'da ilk savaş tecrübesini yaşadığına
- C) Hareket Ordusu'nun komuta heyetinde yer aldığına
- D) Ülke içinde asayişin sağlanmasında payının olduğuna

ALİŞTİRMA • 1

Mustafa Kemal ile ilgili aşağıda verilen bilgiler doğru ise kutucuklara (D), yanlış ise (Y) yazınız.

- 1. ☐ İttihat ve Terakki Cemiyetinin kurucularından biridir.
- 2. ☐ Meslek hayatındaki ilk görevini Selanik'te yapmıştır.
- 3. ☐ 31 Mart İsyanı'nın bastırılmasında ve meşrutiyet rejiminin korunmasında rol oynamıştır.
- 4. ☐ Ordunun siyasetten ayrılması konusundaki görüşleri nedeniyle İttihat ve Terakki Cemiyetinin ileri gelenleriyle görüş ayrılığına düşmüştür.

4. Picardie Manevraları (Fransa-1910)

Osmanlı ordusunu temsilen Fransa'da gerçekleşen, İngiliz ve Fransız askerî birliklerinin ortaklaşa düzenlediği Picardie (Pikardi) Manevraları'na katıldı.

Askerlik konusundaki bilgileri ve üstün yetenekleriyle manevraları izleyen yabancı subayların dikkatini çekti.

NOT

Fransa'daki manevralar esnasında yabancı ataşelerden bir albay Mustafa Kemal'in mesleki görüşlerine katılmakla beraber, onun fesini göstererek "Ne diye bu tuhaf başlığı giyersiniz, başınızda bu oldukça fikirlerinize kimse itibar etmez." Bu olay Mustafa Kemal'in gelecekte Kıyafet İnkılabı'nı yapmasında etkili olmuştur.

AÇIK UÇLU • 2

Aşağıda Mustafa Kemal'in askerî görevleri sırasında bazı şehirlerdeki faaliyetleri verilmiştir.

Bu faaliyetlerin ait olduğu şehirleri yazınız.

- 1. Hareket Ordusu'nda kurmay başkanlık yaparak 31 Mart İsyanı'nın bastırılmasında rol oynamıştır. ➡
- 2. Bazı arkadaşlarıyla birlikte "Vatan ve Hürriyet" adında gizli bir cemiyet kurmuştur. ➡
- 3. İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olarak siyasi faaliyetlerde bulunmuştur. ➡

ALİŞTİRMA • 2

Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdaki tabloda verilen bilgilerin hangi şehirle ilgili olduğunu işaretleyiniz.

	Bilgiler	Şam	İstanbul	Paris
1	5. Orduda görev yapmıştır.			
2	Meşrutiyet rejimini korumuştur.			
3	Osmanlı ordusunu yurt dışında temsil etmiştir.			

5. Trablusgarp Savaşı (1911)	
Savaşın Nedeni	İtalya'nın gelişen sanayisine ham madde ve pazar bulmak için Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp topraklarını işgal etmek istemesi
Osmanlı Devleti Neden Ordu Gönderemedi?	Mısır, İngiliz işgali altında olduğundan karadan, donanma güçsüz olduğu için de denizden yardım gönderilemedi.
Trablusgarp'ı Kim Savundu?	Mustafa Kemal ve Enver Bey gibi bölgeye gönüllü olarak giden subaylar ve Trablusgarp halkı
Savaşın Gelişimi	Trablusgarp'a giden gönüllü subaylar halkı örgütleyip İtalyanlara karşı direnişe geçirdiler. Mustafa Kemal, Derne ve Tobruk'ta; Enver Bey, Bingazi'de önemli başarılar kazandılar. İtalyanlar sahil şeridinden iç kesimlere doğru ilerleyemediler. İtalya, Osmanlı'yı zor durumda bırakmak için Çanakkale Boğazı'nı abluka altına aldı ve On İki Ada'yı işgal etti.
Savaşın Mustafa Kemal Açısından Önemi	- Mustafa Kemal ilk savaş deneyimini Trablusgarp'ta yaşadı. - Mustafa Kemal, Derne ve Tobruk bölgelerinde İtalyanlara karşı önemli başarılar kazandı.
Mustafa Kemal ile İlgili Yorumlar	- Gönüllü olarak Trablusgarp'a gelmesi vatanseverlik özelliğinin, "Mustafa Şerif" takma adıyla bir gazeteci olarak Trablusgarp'a geçmesi tedbirli olduğunun, - Trablusgarp'ta yerli halkı İtalyanlara karşı örgütlemesi teşkilatçı olduğunun göstergesidir.
Savaşın Sonucu	Balkan Savaşlarının başlaması üzerine iki ateş arasında kalan Osmanlı Devleti savaştan çekilmek zorunda kaldı. İtalya ile Uşi Antlaşması'nı imzaladı. Bu antlaşmaya göre, - Trablusgarp İtalya'ya bırakıldı. Böylece Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki varlığı sona erdi. - Osmanlı Devleti Yunan işgalinden çekindiği için Ege Denizi'ndeki On İki Ada'yı geçici olarak İtalya'ya bıraktı. Ancak daha sonra bu adaları İtalya'dan geri alamadı.

Trablusgarp Savaşı sırasında İtalya donanmasının harekât güzergâhı

ÖRNEK • 3

Trablusgarp Savaşı sırasında Mustafa Kemal ve Enver Paşa gibi subaylar yerli halkı teşkilatlandırarak onları İtalyanlara karşı direnişe geçirdiler. İtalyanlar sahil şeridinden öteye geçemediler. Bu durum üzerine İtalyan donanması Ege Denizi'ndeki On İki Ada'yı işgal etti. Ardından Çanakkale Boğazı'na saldırdı.

Trablusgarp Savaşı sırasında İtalyan donanmasının On İki Ada'yı işgal ederek Çanakkale Boğazı'na saldırmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karadeniz'deki etkinliğini artırmak
- B) Balkan devletlerinin desteğini sağlamak
- C) Osmanlı Devleti'nin başkentini ele geçirmek
- D) Osmanlı Devleti'ni baskı altına alarak barışa zorlamak

ÖRNEK • 4

Mustafa Kemal'in Trablusgarp Savaşı sırasında, dönemin en ünlü dergilerinde cephede çekilmiş fotoğrafları yayımlanmıştır.

Bu durumun Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Rütbesinin yükseltilmesine
- B) Halk tarafından tanınmasına
- C) Ordunun başkomutanı olmasına
- D) Ataşemiliter olarak tayin edilmesine

ÖRNEK • 5

Trablusgarp Savaşı sonrası yapılan Uşi Antlaşması ile;

- * Osmanlı Devleti'nin, Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp İtalya'ya bırakılmıştır.
- * Yunan işgaline karşı tedbir olarak On İki Ada geçici olarak İtalya'ya bırakılmıştır. Ancak İtalya daha sonra bu adaları geri vermemiştir.

Bu bilgilere göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Trablusgarp'ı ve On İki Ada'yı kaybettiği
- B) Topraklarını koruyacak gücünün olmadığı
- C) Kuzey Afrika'daki egemenliğinin sona erdiği
- D) Yunanistan'a karşı İtalya'nın desteğini sağladığı

ALİŞTİRMA • 3

Aşağıdaki cümlelerde verilen boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

1. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali karşısında Osmanlı Devleti, İngilizlerin işgali altında olduğu için karadan Trablusgarp'a ordu gönderememiştir.
2. Mustafa Kemal, ve bölgelerinde İtalyanlara karşı önemli başarılar kazanmıştır.
3. Savaşı'nın başlaması üzerine iki ateş arasında kalan Osmanlı Devleti, İtalya ile Antlaşması'nı imzalamıştır.

ÖRNEK • 6

Siyasi birliğini geç tamamladığı için sömürge yarışında geride kalan İtalya, gelişen sanayisine ham madde ve pazar bulabilmek için Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp'a saldırdı (29 Eylül 1911).

Buna göre, Trablusgarp Savaşı'nın başlamasında hangi alandaki nedenler etkili olmuştur?

- A) Ekonomik
- B) Dinî
- C) Kültürel
- D) Sosyal

ALİŞTİRMA • 4

Aşağıda Mustafa Kemal'in Trablusgarp Savaşı sırasında bazı faaliyetleri verilmiştir.

Bu faaliyetleri, Mustafa Kemal'in kişilik özellikleriyle eşleştiriniz.

1 Mustafa Kemal Trablusgarp'ta yerli halkı İtalyanlara karşı direnişe geçirmiştir.	2 Mustafa Kemal savaşa katılmak için gönüllü olarak Trablusgarp'a gitmiştir.	3 Mustafa Kemal, "Mustafa Şerif" takma adıyla ve gazeteci kılığında Trablusgarp'a geçmiştir.
a Vatanseverlik	b Teşkilatçılık	c Tedbirli olma

6. Balkan Savaşları (1912-1913)

I. Balkan Savaşı

Savaşın Nedenleri	- Trablusgarp Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin oldukça zayıfladığının anlaşılması - Rusya'nın Balkan devletlerini bir araya getirerek Osmanlı Devleti aleyhine kışkırtması - Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki topraklarını ele geçirmek istemesi
Savaş Nasıl Başladı?	Karadağ'ın, Osmanlı topraklarına saldırmasıyla savaş başladı (Ekim 1912).
Savaşta Taraflar	Osmanlı Devleti & Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Bulgaristan
Savaşın Gelişimi	Kayıplar veren ordumuz geri çekilmeye başladı. Bulgarlar, Çatalca önlerinde durdurulabildi.
Savaşın Kaybedilmesinin Nedenleri	- Orduya siyaset karışması ve subayların İttihatçılar ve İtilafçılar olarak iki siyasi gruba ayrılması - Particilik yapan subaylar arasında irtibat ve iş birliği zayıf olması - Ordumuzun ulaşım ve ikmal hatlarının yetersizliği
Savaşın Sonuçları	Dört Balkan devletiyle Osmanlı Devleti arasında Londra Antlaşması (30 Mayıs 1913) imzalandı. Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti Midye-Enez hattının batısındaki Balkan topraklarını kaybetti.

NOT

I. Balkan Savaşı sırasındaki kargaşadan yararlanan Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti. Arnavutluk, Osmanlı Devleti'nden ayrılan son Balkan devletidir.

II. Balkan Savaşı

Savaşın Nedenleri	I. Balkan Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan çekilmesi sonucunda bölgede bir otorite boşluğunun meydana gelmesi I. Balkan Savaşı sonunda en fazla toprağı Bulgaristan'ın kazanmasının, diğer Balkan devletlerinin tepkisine neden olması - Balkan devletlerinin Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki topraklarını ele geçirmek istemesi
Savaş Nasıl Başladı?	Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya'nın ittifak hâlinde Bulgaristan'a saldırılarıyla II. Balkan Savaşı başladı.
Savaşın Gelişimi	Bulgarlar tüm cephelerde mağlup oldu. Kargaşadan yararlanmak isteyen Osmanlı Devleti de Bulgaristan'a savaş açtı. Enver Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu Kırklareli ve Edirne 'yi Mustafa Kemal'in de katkılarıyla geri aldı.
Savaşın Sonuçları	- Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında İstanbul Antlaşması (29 Eylül 1913) imzalandı. Bu antlaşma ile Edirne ve Kırklareli geri alındı. Meriç Nehri, Osmanlı-Bulgaristan sınırı olarak kabul edildi. Bulgaristan'da kalan Türklerin kültürel ve dinî hakları güvence altına alındı. - Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında Atina Antlaşması (14 Kasım 1913) imzalandı. Bu antlaşma ile Girit Adası Yunanistan'a bırakıldı ve Yunanistan'da kalan Türklerin hakları koruma altına alındı.

NOT

Balkan Savaşları sonunda Osmanlı Devleti Batı Trakya, Makedonya, Arnavutluk, Ege Adalarını kaybetti. Balkanlarda yaşayan Türkler, azınlık durumuna düştü. Balkanlarda kalan Türklerin çeşitli baskılara maruz kalmaları nedeniyle Balkanlardan Anadolu'ya büyük bir göç hareketi başladı. Osmanlı Devleti'nin küçük Balkan devletlerine yenilmesi, devletin itibarını hem içte hem dışta önemli ölçüde azalttı.

7. Mustafa Kemal Sofya Atışemiliteri (1913)

Mustafa Kemal, Balkan Savaşlarından sonra 1913'te Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya askerî ataşe olarak atandı.

Faaliyetleri	Önemi
Danslı müzikli toplantılara, yemeklere ve ilk kez bir opera gösterisine katıldı.	Batı kültürünü ve Batılı yaşam tarzını yakından tanıdı.
Bulgaristan kralı ve çeşitli Avrupa devletlerinin temsilcileriyle tanışarak onlarla dünyadaki gelişmeleri değerlendirdi.	Diplomasi alanında tecrübe kazandı.
Türk temsilcilerin de görev yaptığı Bulgar parlamentosunu ziyaret ederek görüşmeleri ve oylamaları dikkatle izledi.	Parlamentar rejimin işleyişini öğrendi.

ÖRNEK • 7

Trablusgarp Savaşı devam ederken Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarını ele geçirmek isteyen Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, Rusya'nın teşvikiyle birleşerek Osmanlı Devleti'ne saldırdı (8 Ekim 1912). Böylece I. Balkan Savaşı başladı.

Buna göre, I. Balkan Savaşı'nın başlamasında aşağıdakilerden hangisinin rolü yoktur?

- A) Rusya'nın tutumu
- B) Balkan devletlerini amaçları
- C) Osmanlı Devleti'nin savaş hâlinde olması
- D) Osmanlı Devleti'nde meşrutiyet yönetiminin uygulanması

ÖRNEK • 8

I. Balkan Savaşı, Osmanlı Devleti açısından felaketle sonuçlandı. Osmanlı ordusundaki subaylar İttihatçılar ve İtilafçılar olarak iki siyasi gruba ayrılmıştı. Particilik yapan subaylar arasında irtibat ve iş birliği zayıftı. Ordumuzun ulaşım ve ikmal hatları da yeterli değildi.

Buna göre, I. Balkan Savaşı'nın kaybedilmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmamıştır?

- A) Orduya siyasetin karışması
- B) Doğal koşulların elverişsiz olması
- C) Subaylar arasında çekişmelerin olması
- D) Ordunun ihtiyaçlarının tam olarak karşılanamaması

ÖRNEK • 9

Osmanlı Devleti, I. Balkan Savaşı sonunda Midye- Enez hattının batısında kalan topraklarını kaybetti. Osmanlı Devleti karşısında büyük başarı kazanan Balkan devletleri, toprak paylaşımı konusunda birbirleriyle anlaşamadıkları için II. Balkan Savaşı'nı başlattılar. II. Balkan Savaşı'nda Bulgaristan'a karşı diğer Balkan devletleri tarafından kurulan ittifaktan faydalanan Osmanlı Devleti, saldırıya geçerek Edirne, Kırklareli ve Dimetoka'yı düşman işgalinden kurtardı.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) II. Balkan Savaşı'nı, Bulgaristan'ın başlattığı
- B) Osmanlı Devleti'nin, I. Balkan Savaşı'nı kaybettiği
- C) I. Balkan Savaşı'nın sonuçlarının, II. Balkan Savaşı'na zemin hazırladığı
- D) Osmanlı Devleti'nin, Balkan devletleri arasındaki sorunlardan yararlanarak bazı topraklarını geri aldığı

ALİŞTİRMA • 5

Aşağıdaki tabloda verilen bilgilerin ait olduğu savaşları karşısındaki kutulara yazınız.

	Bilgi	Savaş
1	Bulgaristan'ın mağlubiyetiyle sonuçlandı.	
2	İtalya'nın, Trablusgarp'a saldırısıyla başladı.	
3	Osmanlı Devleti, Edirne ve Kırklareli'yi geri aldı.	
4	Karadağ'ın, Osmanlı Devleti'ne saldırısıyla başladı.	
5	Balkan devletlerinin, Bulgaristan'a saldırısıyla başladı.	
6	Osmanlı Devleti, Midye- Enez hattının batısında kalan topraklarını kaybetti.	
7	Osmanlı Devleti'nin, Kuzey Afrika'daki egemenliği sona erdi.	
8	Balkan devletleri ile Osmanlı Devleti arasında Londra Antlaşması imzalandı.	

Adım Adım Liderliğe

1. Mustafa Kemal Sofya'daki ataşemiliterlik görevi sırasında;

- * Danslı müzikli toplantılara, yemeklere ve ilk kez bir opera gösterisine katıldı.
- * Bulgaristan kralı ve çeşitli Avrupa devletlerinin temsilcileriyle tanışarak onlarla dünyadaki gelişmeleri değerlendirdi.
- * Türk temsilcilerin de görev yaptığı Bulgar parlamentosunu ziyaret ederek görüşmeleri ve oylamaları dikkatle izledi.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Sofya'daki faaliyetlerinin Mustafa Kemal'e sağladığı kazanımlardan değildir?

- A) Batılı yaşam tarzını yakından tanınması
- B) Diploması alanında deneyim kazanması
- C) Parlamenter rejimin işleyişini öğrenmesi
- D) Ordunun siyasetten ayrılması gerektiğini fark etmesi

2. Mustafa Kemal, Selanik'te iken İttihat ve Terakki Cemiyetine üye oldu. Bu cemiyetin çalışmaları sonucu ülkede yeniden meşrutiyet ilan edildi. Ancak bir süre sonra meşrutiyet karşıtları İstanbul'da ayaklanma çıkardılar. 31 Mart Vakası adı verilen isyanı bastırmak için Selanik'te, Hareket Ordusu adıyla bir ordu hazırlandı. Mustafa Kemal, bu ordunun kuruluşunda yer almış ve aynı zamanda bu orduya Hareket Ordusu adını da vermişti. Bu ordunun İstanbul'da uygulayacağı planları ve bildiriye de hazırladı. Hareket Ordusu İstanbul'a ulaştıktan sonra kısa sürede duruma hâkim oldu, isyanı bastırdı. Mustafa Kemal, İstanbul'daki görevini tamamladıktan sonra tekrar Selanik'e döndü (1909).

Bu bilgilere göre Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Meşrutiyet rejimini korumaya çalıştığı
- B) 31 Mart İsyanı'nın bastırılmasında rol oynadığı
- C) Hareket Ordusu'nun en yetkili komutanı olduğu
- D) Hareket Ordusu'nun kurucuları arasında yer aldığı

3. Mustafa Kemal;

- I. İtalya'nın, Trablusgarp'a saldırması üzerine gönüllü subaylarla birlikte bölgeye gitmiştir.
- II. Paris'te katıldığı Picardie Manevraları sırasında uçakların ileride çok önemli işler yapacağını öngörmüştür.
- III. Trablusgarp Savaşı'nda yerli halkı İtalyanlara karşı örgütlemiştir.

Bu bilgiler Mustafa Kemal'in kişilik özellikleri ile aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

	I	II	III
A)	Milliyetçilik	Vatanseverlik	Teşkilatçılık
B)	Vatanseverlik	Teşkilatçılık	İleri görüşlülük
C)	Vatanseverlik	İleri görüşlülük	Teşkilatçılık
D)	Vatanseverlik	İleri görüşlülük	Milliyetçilik

4.

Osmanlı Devleti'nin 20. Yüzyıl Başlarında Yaptığı Savaşlar			
Savaş	Tarih	Antlaşma	Sonuç
Trablusgarp	1911	Uşi	Trablusgarp toprakları İtalya'ya bırakıldı.
I. Balkan	1912	Londra	Midye-Enez hattının batısındaki Balkan toprakları kaybedildi.
II. Balkan	1913	İstanbul	Meriç Nehri, Osmanlı - Bulgaristan arasında sınır oldu.
		Atina	Girit Adası Yunanistan'a bırakıldı.

Tabloda verilen bilgilerden hareketle Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) II. Balkan Savaşı'nı başlatmıştır.
- B) Trablusgarp Savaşı'nı kaybetmiştir.
- C) Balkanlarda toprak kayıpları yaşamıştır.
- D) İtalya ve Balkan devletlerine karşı savaşmıştır.

5.

Mustafa Kemal Sofya'da ataşemiliterlik görevi sırasında çeşitli Avrupa ülkelerinden yetkililerin davetli olduğu bir baloya yukarıda görülen yeniçeri kıyafetiyle katılarak ilgi odağı olmuştur.

Bu bilgiler, Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Yenilikçilik	B) Milliyetçilik
C) İleri görüşlülük	D) Teşkilatçılık

6. Mustafa Kemal aşağıdaki fikirleri savunduğu için İttihat ve Terakki Cemiyeti ileri gelenleriyle fikir ayrılığı yaşamış ve cemiyetten ayrılmıştır. Bu görüşleri şunlardır:

- * Meşrutiyet'in ilanı ve sonrasında daha köklü değişikliklerin yapılması
- * İttihat ve Terakki Cemiyetinin gizli olmaktan çıkarılarak yasal bir partiye dönüştürülmesi
- * Ordunun siyasetten ayrı tutulması ve tamamen askerî işlere yoğunlaştırılması

Bu bilgilere göre, Mustafa Kemal'in İttihat ve Terakki Cemiyetinden ayrılmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmamıştır?

A) Cemiyet üyesi subayların politikayla ilgilenmesi
B) Cemiyetin gizli bir şekilde faaliyetlerini sürdürmesi
C) Cemiyetin yaptığı değişiklikler konusunda yetersiz kalması
D) Cemiyetin, Mebusan Meclisinin açılmasını sağlamaya çalışması

7.

Mustafa Kemal Şam'da iken yakın arkadaşlarıyla birlikte "Vatan ve Hürriyet" adında gizli bir cemiyet kurdu. Cemiyetin adının neden "Vatan ve Hürriyet" olduğunu soranlara şu yanıtı verdi: "Ancak hür fikirli insanlardır ki vatanlarına sahip olabilirler. Onlardır ki vatanlarını kurtarıp korumak kudretine sahip olurlar."

Bu bilgilerden, Mustafa Kemal'in;

- I. liderlik,
- II. vatanseverlik,
- III. özgürlüğe düşkünlük

özelliklerinden hangileri çıkarılabilir?

A) I ve II	B) I ve III
C) II ve III	D) I, II ve III

8.

Mustafa Kemal, 1910 yılında orduyu temsilen Picardie'de (Pikardi) yapılacak askerî manevraları izlemesi amacıyla Fransa'ya gönderildi.

Bu görevinin, Mustafa Kemal'e sağladığı kazanım aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Siyasete ilgi duymaya başlaması
B) Mesleğindeki tecrübelerini artırması
C) Diploması alanında deneyim kazanması
D) Batı'daki kalkınmanın sebeplerini öğrenmesi

9.

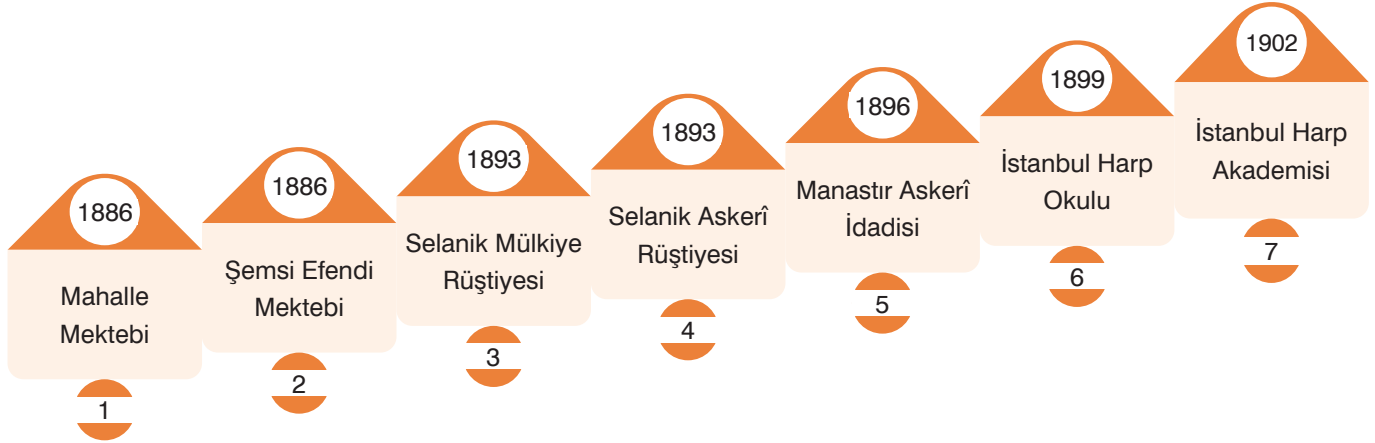
Balkan Savaşları sonucunda Osmanlı Devleti Batı Trakya, Makedonya ve Arnavutluk'u kaybetti. Balkanlardaki Osmanlı hâkimiyetinin sona ermesi üzerine burada yaşayan Türkler azınlık durumuna düştüler, Türklerin çeşitli baskılarla karşı karşıya kalmaları nedeniyle Balkanlar'dan Anadolu'ya doğru büyük göç hareketleri gerçekleşti.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Balkan Savaşlarından sonra yaşanan gelişmelerden değildir?

A) Anadolu'daki nüfusun azalması
B) Sosyal sorunların ortaya çıkması
C) Osmanlı Devleti'nin, büyük çapta toprak kayıpları yaşamaması
D) Balkanlarda yaşayan Türklerin çeşitli baskılara maruz kalması

Bir Kahraman Doğuyor

1.

Yukarıdaki tabloda Mustafa Kemal'in öğrenim gördüğü okullara başladığı yıllar verilmiştir.

Bu tablodaki bilgilere göre Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Liseyi İstanbul'da okumuştur.
- II. İlkokul ve ortaokul öğrenimini Selanik'te tamamlamıştır.
- III. Mülkiye rüştiyesine ve askerî rüştiyeye aynı yıl başlamıştır.
- IV. Harp okulundaki eğitimi, askerî idadideki eğitiminden daha fazla sürmüştür.

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve IV B) II ve III C) I, II ve III D) I, III ve IV

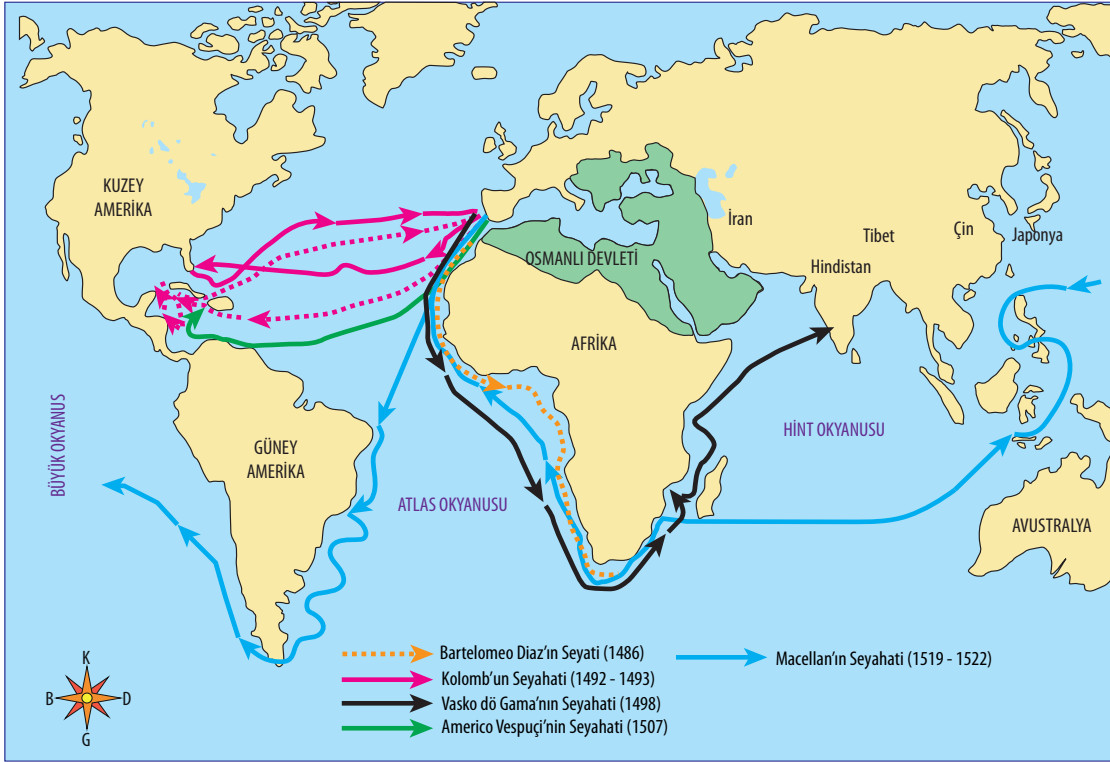
2.

Coğrafi Keşifler	Rönesans	Reform	Aydınlanma Çağı
İspanya'dan yola çıkan denizciler hep batıya doğru giderek başlangıç noktası olan İspanya'ya gelmişlerdir. Böylece Dünya'nın kilisenin iddia ettiği gibi düz değil, yuvarlak olduğu ispat edildi.	Rönesans kelime anlamı "yeniden doğuş"tur. Bu dönemde Avrupa'da bilim, kültür ve sanat alanında gelişmeler yaşandı. Rönesans'ın sonucunda skolastik düşünce önemi kaybetti, özgür düşünce ortaya çıktı.	Reform ile Avrupa'da özgür düşüncenin önündeki dinî engeller ortadan kaldırıldı. Kilisenin krallar üzerindeki baskısı ve tehdidi sona erdi. Reform, Avrupa'nın siyasi olarak bölünmesine ve mezhep birliğinin bozulmasına neden oldu.	Bu çağda Avrupa'da her konuda akla önem verildi. İdeolojik ve ön yargılı düşüncelerden uzaklaşıldı. Bilim, edebiyat, sanat, siyaset ve sosyal alanlarda önemli eserler verildi.

Verilen bilgilere göre Avrupa'da yaşanan bu gelişmelerin ortak sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kilise ve din adamlarına olan güvenin azalması B) Avrupa'nın siyasi olarak parçalanması
- C) Sömürgeciliğin ortaya çıkması ve yayılması D) Milliyetçilik düşüncesinin ortaya çıkması

3.

Yukarıdaki haritada Avrupalılar tarafından yapılan Coğrafi Keşifler görülmektedir.

Buna göre, Coğrafi Keşifler sonucunda Avrupalılarla ilgili,

- I. Küresel boyutta etkinliklerde bulunmuşlardır.
- II. Asya ve Amerika kıtalarının kuzeyini dolaşmışlardır.
- III. Afrika'nın güneyini dolaşarak Hindistan'a doğrudan ulaşmışlardır.

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

4. Aşağıda Mustafa Kemal'in idadi yıllarına ait düşünceleri verilmiştir.

"Manastır Askerî İdadisinde Fransızcada geri idim. Öğretmen benimle çok ilgilenmiyor, sadece bana uyarılarda bulunuyordu. Bu uyarılar çok gücüme gitti. İlk ev izni zamanında çözüm aradım. İki, üç ay gizlice Frerler Okulunun özel sınıfına gittim. Böylece okuldakinden daha fazla Fransızca öğrendim. Edebiyata fazla ilgim yoktu. Ömer Naci bizim sınıfa gelmişti. Benden okuyacak kitap istedi. Bütün kitaplarımı gösterdim. Hiçbirini beğenmedi. Kitaplarımı beğenmemesi gücüme gitti. Şiir ve edebiyat diye bir şey olduğunu o zaman öğrendim. Şiir ve edebiyatla ilgilenmeye başladım."

Buna göre, Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yabancı dil konusunda kendini geliştirdiği
- B) Arkadaşının etkisiyle edebiyata ilgi duymaya başladığı
- C) Türklük, milliyetçilik gibi kavramların önemini kavradığı
- D) Öğretmenin ve arkadaşının davranışlarından etkilendiği

Bir Kahraman Doğuyor

1. “1897’de Yunanlılar, Girit’te bir bağımsızlık savaşı başlattılar. Türkler de Rumeli’de onlara karşı yürüyüşe geçti. Manastır tam bir seferberlik hâlindeydi. Sokaklar adam almaz oldu. Erkekler, davul zurna sesleri arasında askere çağrılıyor; sokaklarda öğrenciler, ellerinde bayraklarla yürüyüş yapıyorlardı. Bir gece Mustafa Kemal’le bir arkadaşı, gönüllü olarak askere gitmek amacıyla okuldan kaçtılar. Ne var ki öğrenci oldukları anlaşıncı ya da paça okula gönderildiler. Ama genç Mustafa Kemal’in gönlünde, yurtseverlik alevi tutuşmuş ve vatanına karşı, koruma isteğiyle karışık, şiddetli bir sevgi uyanmıştı.”

Lord Kinross, “Atatürk”

Buna göre, Manastır’da yaşanan olaylar Mustafa Kemal’in aşağıdaki kişilik özelliklerinden hangisini güçlendirmiştir?

- A) Teşkilatçılık B) Vatanperverlik C) Açık sözlülük D) Yenilikçilik

2. Tevfik Fikret fikirleriyle Mustafa Kemal’i etkileyen şairlerden biridir. Aşağıdaki tabloda Tevfik Fikret ve Atatürk’ün çeşitli konular ile ilgili sözleri verilmiştir.

Tevfik Fikret	Mustafa Kemal
- Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür bir şairim. - Kızlarını okutmayan millet oğullarını manevi öksüzlüğe mahkûm etmiş demektir; hüsrânına ağlasın. - Gençler vatanın bütün ümidi şimdi sizdedir.	- Öğretmenler, cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister. - Kadınlarımız erkeklerden daha çok aydın, daha çok feyizli, daha fazla bilgili olmaya mecburdurlar. - Gençler! Vatanın ümit ve istikbali size, genç nesillerin anlayış ve enerjisine bağlanmıştır.

Buna göre, Tevfik Fikret’in, Mustafa Kemal’i aşağıdaki konuların hangisinde etkilediği söylenemez?

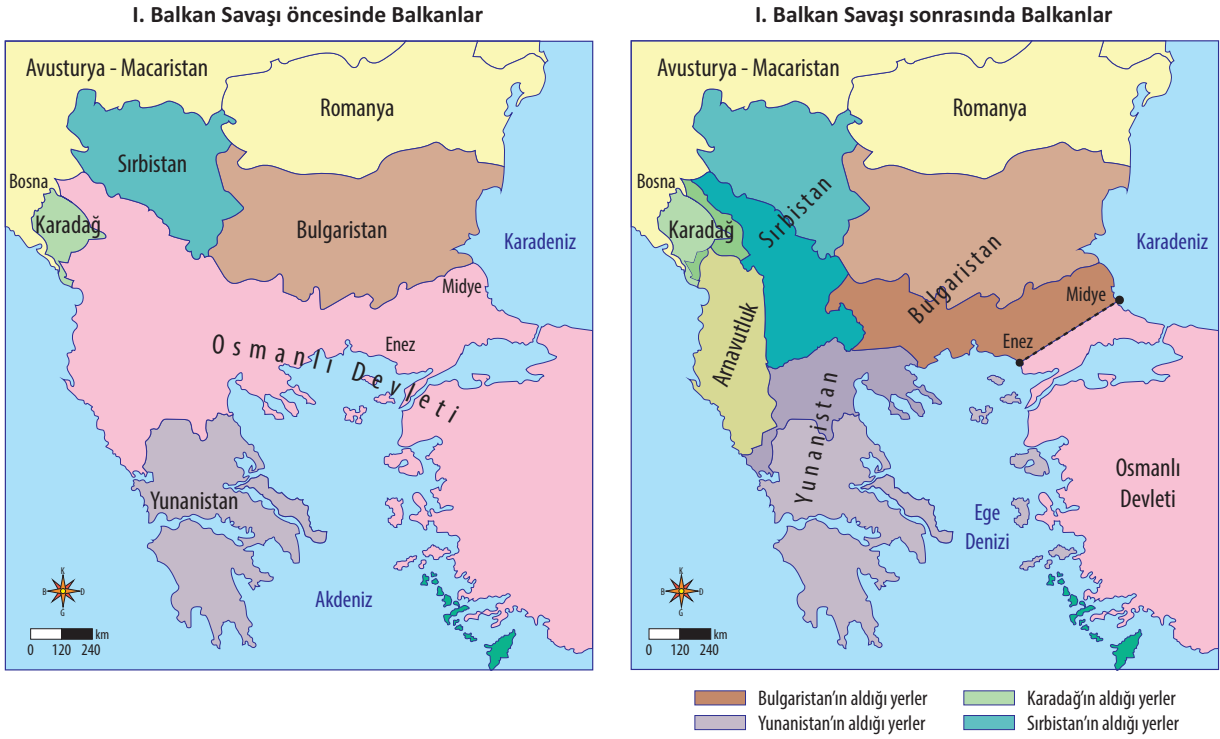
- A) Özgür düşünceli olma B) Kadın haklarına önem verme
C) Dünya barışına katkı sağlama D) Genç nesilleri iyi yetiştirme

3. Mustafa Kemal, 31 Mart Vakası’ndan sonra subayların siyasete karışmasının tehlikeli olacağını sezmişti. Subaylar arasında yayılan partililik fikri, orduda düzen ve disiplinin bozulmasına neden oluyordu. Mustafa Kemal bu durumun gelecekte, vatanın bekası için tehlikeli sonuçlar doğurabileceğini ön görüyordu. Hatta ordunun siyasetten uzak durması gerektiği yönündeki görüşlerini arkadaşlarıyla paylaşmıştı. Nitekim Balkan Savaşları sırasında Mustafa Kemal’in haklılığı anlaşılmış ve ordumuz büyük bir felaketle karşılaşmıştır.

Bu bilgiler, Mustafa Kemal’in aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Liderlik B) Cesaretli olması C) Farklı fikirlere açık olması D) İleri görüşlülük

4.

Yukarıdaki haritalara bakılarak, I. Balkan Savaşı'ndan zararlı çıkan devletler aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Yalnız Osmanlı Devleti
 B) Osmanlı Devleti ve Karadağ
 C) Karadağ ve Arnavutluk
 D) Sırbistan, Yunanistan ve Bulgaristan

5. İtalya, gelişen sanayisine ham madde ve pazar bulabilmek için Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprağı olan Trablusgarp'a saldırdı (29 Eylül 1911). Osmanlı Devleti, karadan İngilizlerin Mısır'ı işgal etmesi, denizden ise güçlü bir donanmanın olmaması nedeni ile bölgeye asker göndereemedi. Osmanlı Devleti'nin bu çaresizliği karşısında aralarında Mustafa Kemal'in de bulunduğu bazı gönüllü subaylar Trablusgarp'a gitti. Mustafa Kemal, Enver Bey gibi subaylar yerli aşiretleri teşkilatlandırarak İtalyanlara karşı örgütlediler. İtalyan kuvvetleri asker ve teçhizat üstünlüğüne rağmen Trablusgarp kıyılarından içeriye giremediler. Mustafa Kemal, Derne ve Tobruk'ta önemli başarılar kazandı. Mustafa Kemal'in ilk savaş deneyiminde elde ettiği bu başarılar, zamanın en iyi silahlarına sahip İtalyan kuvvetlerini aciz bırakmıştır.

Mustafa Kemal,
Trablusgarp'ta yerli
kıyafetleriyle

Buna göre,

- I. Osmanlı Devleti'nin, Trablusgarp toprakları ile kara bağlantısı bulunmamaktadır.
 II. Mustafa Kemal, Trablusgarp Savaşı'nda İtalyanlara karşı başarıyla mücadele etmiştir.
 III. İtalya, Kuzey Afrika'daki Osmanlı topraklarını sömürge hâline getirmeyi amaçlamıştır.
 IV. Trablusgarp Savaşı sonucunda Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki egemenliği sona ermiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve III
 B) II ve IV
 C) I, II ve III
 D) II, III ve IV

CEVAP ANAHTARI

1. ÜNİTE

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

1. KONU

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı

ÖRNEKLER

1. B 2. A 3. C 4. D 5. D 6. C 7. D 8. A 9. C 10. B 11. B 12. B

ALİŞTIRMALAR

- 1) Reform 2) Coğrafi Keşifler 3) Aydınlanma Çağı 4) Sanayi İnkılabı
5) Fransız İhtilali 6) Rönesans
- 1) Reform 2) sömürge 3) Fransız İhtilali 4) Coğrafi Keşifler
5) Rönesans
- 1) Coğrafi Keşifler 2) Sanayi İnkılabı 3) Fransız İhtilali
- 1) Coğrafi Keşifler 2) Reform 3) Coğrafi Keşifler
4) Coğrafi Keşifler 5) Reform
- 1) II. Meşrutiyet 2) II. Meşrutiyet 3) I. Meşrutiyet
4) I. Meşrutiyet - II. Meşrutiyet 5) I. Meşrutiyet 6) II. Meşrutiyet
7) II. Meşrutiyet 8) I. Meşrutiyet

AÇIK UÇLU

- Ekonomik
- 1) Bir ülkede, yurttaşların zararına olarak, yabancılara verilen ayrıcalıklardır.
2) Avrupa'da makine gücüyle üretim yapılmasını sağlayan gelişmedir.
3) Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'nden alacaklarını tahsil etmek amacıyla kurdukları uluslararası teşkilattır.
4) Bir devletin, kendi ülkesinin sınırları dışında, başka ulusları, devletleri, toplulukları siyasal ve ekonomik egemenliği altına alarak yayılmasıdır.
- 1) İslamcılık 2) Osmanlıcılık 3) İslamcılık 4) Osmanlıcılık
- 1) İslamcılık 2) Batıcılık 3) Osmanlıcılık 4) Türkçülük

2. KONU

Mavi Gözlü Çocuk: Mustafa

ÖRNEKLER

1. C 2. A 3. C 4. D 5. C

ALİŞTIRMALAR

- 1) D 2) D 3) Y 4) Y 5) D
- 1) D 2) D 3) Y 4) Y
- 1) Selanik Askerî Rüştîyesi 2) Manastır Askerî İdadisi
3) Mahalle Mektebi 4) Selanik Askerî Rüştîyesi
5) İstanbul Harp Okulu 6) Selanik Mülkiye Rüştîyesi
7) Şemsi Efendi Mektebi 8) İstanbul Harp Akademisi
9) Manastır Askerî İdadisi 10) Manastır Askerî İdadisi

AÇIK UÇLU

- İstanbul

3. KONU

Buhranlar Büyük Kahramanlar Doğurur

ÖRNEKLER

1. B 2. D

ALİŞTIRMALAR

- 1) b 2) c 3) a

AÇIK UÇLU

- Yaşadığı çevre

4. KONU

Adım Adım Liderliğe

ÖRNEKLER

1. D 2. B 3. D 4. B 5. D 6. A 7. D 8. B 9. A

ALİŞTIRMALAR

- 1) Y 2) Y 3) D 4) D
- 1) Şam 2) İstanbul 3) Paris
- 1) Mısır 2) Derne - Tobruk 3) I. Balkan - Uşi
- 1) b 2) a 3) c
- 1) II. Balkan Savaşı 2) Trablusgarp Savaşı 3) II. Balkan Savaşı
4) I. Balkan Savaşı 5) II. Balkan Savaşı 6) I. Balkan Savaşı
7) Trablusgarp Savaşı 8) I. Balkan Savaşı

AÇIK UÇLU

- Siyasi
- 1) İstanbul 2) Şam 3) Selanik

KAVRAMA TESTİ

Test - 1 1-C 2-D 3-B 4-D 5-B 6-A 7-C 8-A
Test - 2 1-A 2-D 3-B 4-B 5-D 6-A 7-C 8-C
Test - 3 1-D 2-B 3-D 4-B 5-C 6-A 7-C 8-A
Test - 4 1-D 2-C 3-C 4-A 5-B 6-D 7-D 8-B 9-A

ÜNİTE TESTİ

Test - 1 1-B 2-A 3-B 4-C
Test - 2 1-B 2-C 3-D 4-A 5-C

2. ÜNİTE

MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

1. KONU

I. Dünya Savaşı'na Yol Açan Gelişmeler

ÖRNEKLER

1. A 2. C

ALİŞTIRMALAR

- 1) Rusya 2) İngiltere 3) Almanya 4) Fransa 5) Almanya

AÇIK UÇLU

- Bloklaşmalar

2. KONU

Osmanlı Devleti'nin Son Savaşı: I. Dünya Savaşı

ÖRNEKLER

1. B 2. C 3. C 4. A 5. B 6. D

ALİŞTIRMALAR

- 1) Kanal 2) Kanal 3) Kafkas 4) Kafkas 5) Kafkas 6) Kanal
- 1) Kafkas 2) Brest-Litowsk 3) Bulgaristan 4) Hicaz-Yemen 5) Çanakkale
- 1) Irak 2) Çanakkale 3) Hicaz-Yemen 4) Kafkas
5) Irak 6) Kafkas 7) Suriye-Filistin 8) Kanal
9) Çanakkale 10) Irak

AÇIK UÇLU

- 1) Çanakkale, Kafkas, Suriye-Filistin 2) Kafkas 3) Hicaz-Yemen 4) Irak